

A 7. hadtest cs. és k. felügyelősége.

3927. sz.

Gabona-vétel.

Vétetik

a katonai élelmezési (fiók) raktárhoz	buza	rozsa	zab
	méter mázsa		
Temesvár	860	5000	4400
Arad	320	2400	3000
Szeged	300	2300	—
Nagyvárad	200	3000	—
Összesen	1680	12700	7400

Ötven krajczáros bélyeggel ellátott levélbeli eladási ajánlatok 1892 augusztus 8-án d. e. 10 óráig a hadtest cs. és kir. felügyelőségéhez Temesvárra benyújtandók.

A vétel kereskedői szokvány szerint, zárlevéllel, a jelen hivatalban, valamint a temesvári, aradi és nagyvárad katonai élelmezési raktárakban 1892 július 18-ától betekintésre álló szokvány-füzetekre, Temesváron vitetik keresztül.

Temesvár, 1892 július 18-án.

A 7. hadtest cs. és kir. felügyelősége.

Megyeházak, üléstermek, községi és más hivatali irodák és egyleti helyiségek részére!

Ó felsége a király és Ó felsége a királyné olajfestmény-arcképei

1879-ben alapított, jutalomdíjazott műtermemben legfinomabban és művészi kiviteiben készíttetnek el. **Ó felsége olajfestmény-arcképe magyar lovasági tábornok vagy osztr. gyalog-tábornoki egyenruhában, életnagyságú alakban vagy mellképben, tetszés szerint megrendelhető.** Kérésekre térmentett válasz azonnal adatik. Ugyiszintre készíttetnek bármely beküldött tetszés szerinti arckép után életnagyságú olajfestmény-arcképeket (mell-, térd- és egész alakok), mely arcképek a legszébb szabadidő képek és főként alkalmasak házassági, név- és születésnapj valamint más ünnepi ajándéknak és örök emléküi szolgálnak (különösen elhunytakról). Az arckép hibátlanul küldetik vissza. **Hű halandóságot szigorú kezesseg.** Továbbá elfogadotnak mindennemű és nagyságú egyházi képek finom és leggondosabb elkészítésére. **Személyesen hízelgő, elismerő levél hírtől megtekinthető.** Arjegyzekek kivételre ingyen és bérmentve.

Bodascher Siegfried jutalomdíjazott műintézete **Bécs**, II. Grosse Pfarrgasse Nr. 6. **Alapított 1879-ben.**

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A száraz építészet elemei,

gazdák, építésszek és gazdasági tanintézetek hallgatói számára.

Irta **Mika Károly kir. mérnök.**

130 ábrával. (Falusi könyvtár 41. füzet.) **Ára füzve 50 kr.**

Ezen munka nemcsak tájékozással, hanem vezérül is szolgál az építésszet és vele kapcsolatban levő iparágakra nézve, s ép e részben már rég hiányt érezte legkivált gazda közönségünk, mely legtöbb esetben egyes vállalkozók káprázatának volt kitéve és adózója, — ezért is örömmel eszközöljük ezen jeles szakmunkát, mely adott alkalommal kalauzul nemcsak a költségvetés előirányzatánál, hanem a célba vett építkezési anyagok hasznosíthatóságának és minőségének megbirálásánál is — hogy mennyi gond és kellemetlenség lesz ezáltal elhárítva mennyi fölösleges költség megtakarítva, azt esakis az építkező fogja tudni és méltányolni, — ezért jó lélekkel ajánljuk megvásárolni és megőrizni. **Dr. Farkas Mihály**

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

VERNE GYULA.
BRANICANNÉ ASSZONYSÁG.

REGÉNY,
Franciaiból fordította
HUSZÁR IMRE.

82 képpel.
Ára füzve 3 frt, vászonba kötve 3 frt 50 kr.

ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS BUDAPEST 1895. KÖZREMUKODÓI ÉREM JELES TAJKEPFELVÉTELEKÉRT.

Klász György
Fényképészeti műintézet
IV. havani utca 18. sz. 12. emeleten

Elvállal mindenemű fénykép felvételeket, többszorosításeket gépek ról, ipar-mű-és tantervtákról, s a t.

PHOTOLITHOGRAFIA, CZINKOGRAFIA, FÉNYNYOMAT, AUTOGRAPHIA, FÉNYMÁSOLAT.

KÖZREMUKODÓI ÉREM JÓ PHOTOLITHOGRAFIAKÉRT. BUDAPEST 1895.

Alapított 1858-ban.

A Perencz József-rend lovagja, az arany érdemkereszt tulajd. Ó cs. és k. fensége József főh. udv. szallitójá.

WALSER FERENCZ
első magyar gép- és tűzoltószerek gyára, harang- és ércöntőde

Budapest, Rottenbiller-utca 66. sz.
Készít: Tűzfocsokendőköt, kerti fecskendőköt, templomharangokat, szab. forgatható vasko-onával vagy fakoronával; vas-haranglábakat, melyek a tornyot a megzaklatás ellen óvják; kúta- és szivattyúkat 10 főtől följebb; szagmen-tes árnyakadakat 21 forinttól följebb; fűrdőkadakat és fűrdőkályhákat.

Egyetlen magyar vízműépítő-vállalat.
A készítményért teljes jótállás vállalatik.
Képes árjegyzékek és költségtervezetek díjmentesen küldetnek.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4. szám) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

OLCSÓ KÖNYVTÁR.

Szerkeszti **GYULAI PÁL.**

Legújabban megjelent füzetek:

- 301. füzet. **Visszapillantás 2000-ből 1887-dik évre.** Regény. Irta Bellamy Elvár. Fordította Radányi Dániel. Füzve 80 kr.
- 302. **Az utolsó Abenszerads.** Irta Chateaubriand F. Francia eredeti ből fordította Dr. Rada István. Füzve 20 kr.
- 304. **Béldi Pál.** A gróf Teleki-féle alapítványból száz arany pályadíjjal jutalmazott eredeti szomorújáték öt felvonásban. Irta Szilgyeti Ele. Füzve 40 kr.
- 305. **A tenger és szerelem hullámai.** Szomorújáték öt felvonásban. Irta Grillparzer Ferencz. Fordította Irányi Jenő. Füzve 30 kr.
- 307. **Lukis Laras.** Irta Bikelas Dömötör. Új-görögéből ford. Horváth György. Füzve 30 kr.
- 309. **Várkonyi báró Amadé László versei.** Összegyűjtötte, bevezette és jegyzetekkel kísérte Négyesy László. Füzve 1 frt 40 kr.
- 312. **Barnas.** Irta Carlyle. Fordította Levay József. Füzve 20 kr.
- 314. **Gróf Ráday Gedeon összes művei.** Összegyűjtötte s bevezette Váczy János. Füzve 40 kr.
- 315. **A veteránok.** Eltekép a fővárosi életből, három felvonásban, dalokkal. Irta Berczik Árpád. Füzve 30 kr.

VASÁRNAPI UJSÁG

31. SZÁM. 1892. BUDAPEST, JULIUS 31. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és egész évre 12 frt. **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt fél évre 6. **Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG** egész évre 8 frt. **Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK** egész évre 5. **Külföldi előfizetésekre** a postai felár 2.50. **Külföldi előfizetésekre** a postai felár 2.50. **meghatározott vilájdj is csatlakod.**

BOLGÁRIÁBÓL.

MÉLTÓ büszkeséggel mutathat minden bolgár hazafi arra a sürgés-forgásra, mely második fővárosában, Filippopolban most látható. Az első nemzeti kiállítást rendezik a bolgárok. Először mutatja be a bolgár nép ipari termékeit Európának. Ferdinánd fejedelem kormánya ezt is igen ügyesen rendezte. Kettős czélt ért el. Nemesak kiállítást szervezett, de azt Filippopolban rendezik, hogy ez által ezt a várost is hatalmas lökéssel előre vigye az európaisodásban. Az kétségkívül áll, hogy a bolgár városok gyors tempóban haladnak, fejlődnek. Azonban azt a mesés átalakulást, melyen Szófia az utolsó pár év alatt átment, nagybodott, rendeződött, szépült, egyszerűen egészen európai szint iltött, a szomszédos Filippopol irigy szemmel nézte. Igen jó és üdvös volt a bolgár kormánytól, hogy ezt a kiállítást nem Szófiában, hanem Filippopolban rendezik. A ki Filippopolba megy, az Szófiát ugys megnézi, holott ha Szófiában lett volna a kiállítás, kérdés, hogy külföldi látogatók lerándultak volna-e egyuttal Filippopolba is? Pedig ez a város megérdemli, hogy Szófiából oda utazzunk. Ma már kényelmes vasúti kocsival tehetjük meg ez utat pár óra alatt. Az ut pedig, mely Ferdinánd fejedelem székvarosából oda visz, egyike a legszebbeknek Európában. Óriási hegyek, rengeteg erdők, víz-esések, kies fekvésű helyesgek, festői kolostorok váltakoznak gyors egymásutánban. Maga Filippopol is sajátos fekvéssel bír. Jégtábla egyenességű síkság közepén, minden átmenet nélkül, néhány karsu syenit-szikla emelkedik s ezen sziklára épült az a

város, melynek több mint 2000 évvel nyul vissza története. Már az ó-korban is nagy szerepet játszott. Utóbbi időben Kelet-Ruméliának volt fővárosa. De bár fővárosi jellegét elvesztette, kereskedelmi, ipari tekintetben előkelő hely jut Filippopolnak az egyesült Bolgáriában. Ferdinánd fejedelem pedig, ki tetteiben minden körülményre számot vet, megadja Filippopolnak, a mi Filippopolé, s az évnek bizonyos részét itt tölti. Az 1888-iki népszámlálás alkalmával Filippopol lakossága 33.032 volt. Ezek között mintegy 20,000 bolgár, 5000 török, 4000 görög, stb. De

bár sok a bolgár ma már Filippopolban, az érintkezési és különösen a kereskedelmi nyelv a görög. Igen szorgalmas és becsületes lakói vannak e városnak s megérdemli, hogy a kormány elősegítse emelkedését. Ma is kellemesen lepi meg e város, — melynek mai számunkban több látéképet mutatjuk be, — a látogatót, s első tekintetre észre lehet venni a nagy haladást, mit azon idő óta tett, melyben közvetlen Bolgáriához tartozik.

A filippopoli kiállítás újabb fényes bizonyítéka lesz, hogy Ferdinánd fejedelem miképen oldotta meg nehéz feladatát a bolgár trónon uralkodásának öt éve alatt. Alig van ország, mely rövid öt év alatt akkora haladást és igazi fejlődést mutathatna fel, mint a minőt Bolgária Ferdinánd uralkodása óta. Politikailag, szellemileg és anyagilag hatalmas lépésekkel tör előre az a szorgalmas nép. Az oroszok minden titkos és nyílt ellenségeskedése nem képes csak egy perczre is megállítani vagy megakasztani a haladást.

A kiállítás rendezését a bolgár pénzügyminiszter, Naesvics és osztályfőnöke, Gyorgiev Mihály vezeti. Az utóbbi a budapesti kiállítás alkalmával bolgár biztos volt s szép jelentést irt akkori kiállításunkról. Filippopolban Magyarország külön osztálya lesz, melyet a magyar kereskedelmi múzeum igazgatósága nagy buzgósággal rendez, s az egész kiállításnak egyik legszebb részét fogja képezni. Hogy teljesen külön kiállításunk lesz, a boldogult Baross Gábornak köszönhetjük, ki a balkán-félszigeti kereskedelemre is nagy súlyt fektetett; sajnálatos, hogy nem állott rendelkezésére elegendő szak-erő a keleti kereskedelmet illetőleg.

A jelenlegi kiállítás ma-

FERDINÁND BOLGÁR FEJEDELEM MELLISZOBRA.

Szécsi Antal szoborműve.

gyar osztálya és számos iparosaink személyes érintkezése a helyszínen, sokat fog pótolni mindabban, a mit eddig elmulasztottunk.

Tekintettel az általános érdeklődésre, mely-lyel a közönség, a filippói kiállítás alkalmá- ból, Bolgária felé fordul, érdekesnek tartunk ezuttal újból néhány képet bemutatni ez érdekes országból.

A palota, melyben Ferdinánd fejedelem Szó- fiában lakik, valamikor a szófiai basa konakja volt. Mint Törökországban szokás, ezt is annyira elhanyagolták, hogy Sándor fejedelem a helyett, hogy ebbe vonult volna be, inkább egy közön- séges kis házikóba ment, s mindaddig abban is maradt, míg a jelenlegi átalakításokat meg nem tették a konakon. Mai állapota elég diszes, bár a palota nem nagy, és miként beavatott körök- ben beszéltek, a fejedelem majd még egyszer akkora épülettel kívánja megtoldani. Tavaly és az idén vígan folytak az építkezési munkálatok a fejedelem távollétében a palota udvarán.

Azt meg kell adni, hogy a fejedelmi palota így is igen kellemes hatást gyakorol a nézőre, távolból is, közelből is. Belső berendezése di- szes és izléses. A butorok legnagyobb része már Sándor fejedelem korában is megvolt. De Fer- dinánd alatt a termek több díszet és fényt nyertek, s bár nyugati munka a legtöbb a palotában, mégis sikerült a keleti szingzadagsággal és ke- leti díszítéssel bizonyos kellemes összhangot idézni elő a kelet és nyugat izlése között.

Van azonban a palotának egy speciálitása is, mely a maga nemében ritkítja párját. Ez a feje- delem dolgozó-szobája. Burkolata tisztán fából van faragva, karzati emelkedésekkel, mennyezet- tel, oldalfalakkal. A ki valaha egy bulgár, orosz vagy macedonai templomban megfordult, észre- vehette, hogy a templom fődíszét a faéktimé- nyek, faragások képezik, melyeket egyszerű czin- czár munkások készítenek. A természet szépsé- geit, növényeket, virágokat senki sem tudja szebben kifraggni fából, mint a czinczár, a ki pedig nem járt iskolába, rajzolni nem tanult soha, úgy öröklí a faragás művészetének tehet- ségét. Vannak családok, melyekben apáról fiúra száll ez a képesség s itt valódi művészi becses- sel faragják ki a szebbnél-szebb alakzatokat.

Mikor Sándor fejedelem restaurált palotáját újból berendezte, a bulgár ifjuság körében moz- galom indult meg, hogy dolgozó-szobáját tisztán fából faragják ki számára, nemzeti ékítmények- kel, nemzeti díszszel és nemzeti virtuozitással. Így állt elő a szófiai palota legszebb műkinése, mely valóban érdekes látnivaló. Ezt a szobát Ferdinánd fejedelem ugyanugy hagyta a mint az elődjénél volt berendezve. Mindenütt történt valami változás, csak ez maradt meg eredeti mivoltában.

Ezúttal bemutatjuk a palotát, melynek föld- szintjén részben irodák, részben lakószobák vannak egyszerűen, de kiváló izléssel elhelyezve. Az emeleten vannak a gazdagon berendezett fogadó-termek, hol a fejedelem igen sűrűn fogadja az ország előkelőseit, családjaikkal együtt. A meghívásokat illetőleg a fejedelem a legnagyobb liberalitással jár el, s bulgár szokás szerint maga is részt vesz a nemzeti jellegű mu- latságokban, sőt tőle telhetőleg jó példával is jár elől.

Utóbbi időben a nagy terem két magyar tárggyal is gazdagodott. Az egyik *Szécsi Antal* magyar szobrász műve: Ferdinánd fejedelem mellszobra karrarai márványból, melyet a mű- vész annak idején a budapesti műcsarnok tárla- tának mutatott be először, hol ő felsége Ferencz József királyunk is megtekinté és meg is dicseré. A másik egy életnagyságu arckép, mely Ferdi-

nánd fejedelemet téli köpenyben ábrázolja. Ez *Moretti Rezső* ismert magyar képre Restaurátor munkája. Elküldése előtt ez a festmény is ki volt állítva Budapesten.

Együttal bemutatunk még két érdekes emlé- ket a török korszakból. Az egyik egy gyönyörű közkut, a melyet azonban *Dimitar Pet- kov*, ez az egykezü, de vaserélyű főpolgármes- ter (stolicsan kmet) azzal a ritkaságszerű nagy fával együtt, mely a kutat beárnyékolta, elhor- datott eredeti helyéről, mert a városi szabályo- zási munkák úgy követelték. Helyén ma a bol- gár nemzeti bank palotája áll.

A törökök dícséretes buzgalommal építettek mindenféle közkutat, de ez, a melynek képét bemutatjuk, már a ritkábbak közé tarto- zott úgy nagyságánál, mint díszénél fogva. A másik bemutatott kép a fejedelmi park egy részletét tünteti elő a szép portával, honnan a híres kilencz kupolás dzsámíát láthatni. A nem- zeti újjábredés első szakában ebben a nagy dzsámíában volt az államnyomda, a hivatalos lap (*Drzsavni vjesznik*) szerkesztősége, a nem-

Fénykép után rajzolta Hary Gyula.
KÖZKÜT SZÓFIÁBAN.

zeti könyvtár s az állami levéltár. Ma már mind- ezeknek külön palotájok van Szófiában.

A dzsámia tövében készül most a nagy új városháznak alapozása, s valószínű, hogy ez a dzsámia, mely pedig szép török emlék, s mint nagyszabású, erős épület, egészben igen haszna- vehető, szintén a szabályozási munkáknak esik áldozatul.

Mint az utóbbi napokban értesültem, Szófiá- ban mozgalom indult meg, melynek célja ezt a dzsámíát megmenteni, s esetleg állandó ethno- grafikus kiállítást rendezni benne. Kettős okból lenne kívánatos, ha meghagynák e nagy épüle- tet s némileg tatarozva, megtestesítenék ezt az egészséges eszmét, mely nemcsak a bulgároknak, de a bulgár ethnografia iránt érdeklődő európaiaknak is nagy szolgálatot tenne.

STRAUSZ ADOLF.

A RENGETEGBEN.

Kalpom levéve, fejemet lehajtvá
Járok itt egyedül;
A néma alázat, mely szívem áthatja,
A homlokomra ül,
Így járok egyedül.

Ti bérczi fenyvesek fényes koronái,
Tekintetek reám!
Mint tudja lelkeim a fenséget csodálni,
Mint száll felé imám,
Tekintetek reám!

Ti csörgő patakok a völgy csöndes mélyén,
Arczomra nézettek!
Búske sugár nincs most annak halvány fényén,
Remegtek köztetek,
Arczomra nézettek!

Kegyed ki nem keres magát megalázva,
Én otthon az vagyok;
Homlokomat inkább tövis koronázza,
Mint a kevély nagyok.
Én otthon az vagyok.

A törpe gőg előtt nem hajlik a porba
Veritékes fejem;
Hol olesó koszorút oszt a világ sorba,
Én ott fölemelem
Veritékes fejem.

Óh! mégis itt, a hol fejemet lehajtom
A rengeteg olén;
Hol imámat törve, rebegeve sóhajtom,
Boldog itt vagyok én,
A rengeteg olén.

Szeretem itt látni igaz nagyságot,
Mely csak az égre néz;
Mint a sudar fényű, bár a bérczre hágott,
Egyenes és merész,
Mert csak az égre néz!

Szeretem itt látni azt az örök munkát,
Mely célra tör híven;
Mint a völgy patakja, bár hegyeket fűrt át,
Azért mégsem pihen.
De célra tör híven!

Üdv nektek, üdv nektek, rengeteg csodái,
Ó! ti dícsők, nagyok!
Köztetek nem tudok egyenesen megállni,
Olyan félénk vagyok,
Olyan kicsiny vagyok!

FEJES ISTVÁN.

MISS NIGHTINGALE.

— Egy angol nőről a magyar nőknek. —

Irta dr. Farkas László. (Vége.)

November 5-én kötött ki a «Véctis» hajó a kis női társasággal Skutariban. Ép előtte való nap érkeztek meg Krimből a balaklavai csatá- ban megsebesültek a Fekete-tengeren át. A nagy tornyos barak-kórházban s egy másikban akkor mintegy 4000 sebesült s beteg volt. Ezek gon- dozása reá bízott. Még a széles folyosók is telve voltak két sor szalmazsákkal, melyeken em- ber ember mellett feküdt, alig engedve elég tért ahhoz, hogy átjárni lehessen. A halandóság rendkívül nagy, nagyobb mint a krimi sátrak alatt; hozzá még a legtöbbén vérhasba és kholerába estek.

A helyzet kezdetben szerfelett nehéz volt. Minden a legnagyobb rendtelenségben, az orvo- sok és katonahivatalnokok állandó harcban a felett, hogy melyik van alárendelve a másik- nak. Miss Nightingale azzal, hogy kötelesség- szerűleg alárendelte magát s személyzetét az orvosok akaratának, megszüntette a viszályko- dást. Azonnal főző- és mosó-konyhát rendezett be; nappal sebkötéssel, műtételnél segédkezé- sel, éjjel pedig felügyelettel és virrasztással fog- lalkoztak; «megfedkezünk teljesen arról, hogy tulajdonkép létezzünk», írja egyik nő, haza kül- dött levelében.

Tűlfárasztánám olvasóm figyelmét, ha mind- azon igazgatási, berendezési, kezelési és ápolási részleteket közleném, melyek által sikerült

elérni azon meglepő eredményt, hogy az egész- ségügyi viszonyok kedvezőbbé váltak, mint voltak az anyaország katona-kórházaiban. Elég annyit említenem, hogy midőn másfél év múlva a béke megkötött, a Nightingale vezetése alatti kórház teljesen mintaszerűleg és kényel- mesen volt berendezve.

A «Times» levelezője így ír: «Bármily súlyos a betegség, s a halál hideg keze bármily közel legyen is, e remek nő azt bizonyára észreveszi és jótékony jelenlétével és lelki befolyásával enyhíteni tudja a kialvó élet végső gyötrelmeit. Ő a kórház szolgálattevő angyala, tele leeresz- kedéssel. Valahányszor gyengéd alakja megje- lenik a betegek között, minden arcz halált tük- röz vissza látásánál. Éjjente, ha már mindenki, még a felügyelő orvos is elpihent, s a csend beállott és homály borult a nyugvó betegek ezreire: ő megjelenik, mint tünemény, kezében egy kis lámpával és megtartja magános kör- útját. A hú női szívvvel s az úrnő modorával egyesíti magában az itélet bámulatos nyugal- mást, s a jellem tisztaságát és határozottságát. A nemzeti ösztön nem csalódott, midőn őt küldé, mint térítőt a szenvedők közé és egy hősnőt nyert benne.»

Lehet-e ennél a nyilvános elismerésnek szebb kijelentése.

De nemcsak az orvosok és a közvélemény hódoltak meg Nightingale előtt, — maguknak a betegeknek ragaszkodása is határtalan volt.

Egyik katona, ki Skutariban betegem feküdt, így ír róla szüleinek: «E nő megszólít, a kit csak lehet, másoknak mosolygva int, azonban van, a ki ebben a szerencsében sem részesülhet, mert százával feksznék egy teremben, de leg- alább megcsókolhatjuk reánk eső árnyékát s aztán boldogan hajtjuk le fejünket párnánkra.»

1856 tavaszán áthajózott Balaklavába, az ott levő elhanyagolt kórházakat látogatván meg. Nehány hét múlva azonban, midőn a rendezé- sel fáradoznék, súlyos lázokat kapott, melyek- nek majdnem áldozatul esett.

Vége is a háború lezajlott. És a nemzet öszinte lelkesedéssel készült hősnőjének ünne- pléséhez. De ő észrevétlenül tért vissza Lea Hurstbe. A betegség megtörte, s ki volt teljesen merülve, annyira, hogy a nyilvánosság előtt, melyet természeténél fogva került, éveikig sem jelent meg.

Azért nem vonult teljesen vissza!
Egyik első alapítója volt az angol vörös- kereszt-egyletnek. Az amerikai polgárháborúban a betegápolás módját az ő utasításai nyomán rendezték. A porosz-francia háborúban a kor- onahercegné, aztán az Alice hercegné és má- sok által fentartott kórházak föllállításánál és szervezésénél az ő tanácsát kérték ki. A lissza- boni gyermekkórház az ő tervei szerint épült. Ausztráliában és Indiában nem épülhetett kór- ház az ő meghallgatása nélkül. A krimi háború óta az anyaországban alapított kórházak mind- egyike Nightingale alkotó tehetségéről tesz tanu- bizonyosságot.

A királynő kegyével és érdemrenddel tüntette ki, — a nemzet félmillió alapítványt tett egy ápolónői tanintézetre s azt «Nightingale home»- nak «Nightingale otthoná»-nak nevezte el.

Ezzel elmondám történetét egy ritka nőnek, a ki a női hivatásnak egy új pályát teremtett: a betegápolást a könyörületes és önfeláldozás művészetévé alakítván át.

Azokban Nightingale nemcsak tett, hatott, segített, hanem egyszersmind bő tapasztalatá- nak, finom megfigyelő képességének tanuságául föl is jegyzé mindazt, mi a betegápolás terén a legfontosabb. Sajátságosul tisztá fölfogás, gondo- san szerkesztett fogalmazás jellemzik irányát.

Minden sora elárulja a valódi szakértőt. Ott, hol hatni kell a bensőség, melegével s hol kor- holni akar, a meggyőződés szigorával nyilat- kozik.

Két jelentékeny művet írt; egyik a kórházak- ról, a másik a betegápolásról szól. Mindkettő a maga világosságban öleli fel tárgyát minden elmé- let és elfogultság nélkül, tisztán érthető és félre- nem magyarázható nyelven. Kiválóan értékes az utóbbi mű, megdönthetetlen helyes tételeivel.

Egyik fordítója találóan a betegápolás logiká- jának nevezi e könyvet, mert csupa éleslátás, helyes itélet és teljes otthonosság jellemzik azt.

Mindjárt a bevezetésben megtámadja a javas- aszsonykodást.

«Hányszor kell hallanom s olvasnom, hogy: «minden nő született ápolónő» — de sajnos, az én tapasztalatom ép az ellenkezőről győzött meg, hogy t. i. a legtöbb u. n. ápolónő még az abc-jét sem ismeri az ápolásnak.»

«E szónak: «ápolás» — a mint azt én érte- mezem, — sokkal mélyebb jelentősége van, mint mennyit annak a mindennapi életben tulajdo- nítani szoktak, nem értvén alatta egyebet, mint a gyógyászokk nyújtását, a borogatások alkalmá- zását és holmi kézfogásokat. Valójában pedig az ápolás abból áll, hogy helyesen tudjunk bánni a friss levegővel, napvilággal és meleggel, hogy a tisztaságra s a nyugalomra ügyeljünk, hogy a beteg ételét, italát kiválasztani s annak idején nyújtani tudjuk, mindig arra való tekintettel, hogy a beteg ereje fentartassék.»

Ha ezt nem női toll írja — bizonyára nem hat, mert a férfiak részéről nyilatkozó előítélet- nek lesz tulajdonítva. Így azonban igazságsze- retetének kissé tán túlszigorú, de ép azért hatá- sos kijelentése.

Azokban megmagyarázza, hogy ez miért van így, következő szavaival: «nálunk nőknél, még a legderekabbaknál is hiányzik az egész- ségtan ismerete, jóllehet épen mi vagyunk hi- vatva arra, hogy e tanokat gyakorlatilag otthon alkalmazzuk. Vajjon a természet rendelte-e az orvost az anyák tutorául, avagy nem okosabb-e, ha a jó egészség fentartásának törvényét is ala- posan ismerik?»

Mily világos és találó okoskodás!

Műve 16 fejezetből áll s kiterjeszkedik nem- csak a betegápolás minden részletére, hanem az egészség tanainak magyarázatára is.

De bírálatába miért bocsátkozzam; olyan az mint a biblia, t. i. egyszerűsége folytán világos és igazságainál fogva térítő hatású.

II.

Nightingale óta minden háborúban megjelen- nek e nemes lelkek.

Egyik kitűnő tanítványa *Lees Florence* az 1870—71-iki porosz-francia háborúban Metz- nél, majd Homburgnál felváltva hagymázos betegeket és sebesülteket ápolott. Európaszerte elterjedt könyvet írt a betegápolásról. Ki olvas- hatná megindulás nélkül a drezdai *Simon Má- ria* naplóját ugyancsak a porosz-francia hábo- rúban kifejtett tevékenységéről. Mily előkelő példa *Helena* orosz nagyhercegnő kimerítel- len áldozatra készségével s erkölcsi hatásá- val, melylyel hazájának az ápolónői személyze- tet megeremté.

De ki győzné neveiket mind felsorolni!
Hisz ma már senki sem kételkedik abban, hogy a nő, mint a házi rendnek és tisztaságnak őre, az ápolásnak kifejezettebb érzékével bír, mint a férfi. Az orvosi utasításokat pontosabban teljesíti, kitűnően megértheti a műtételnél s a betegeket azon szeretetteljes gondban részesíti, melyhez a női szív szelidsége, önmegtartózkodása és türelme kell. A nő tudja legjobban megnyug-

tatni a beteget vagy meggyőzni valamely műtét szükségességéről.

Németországban ismételtelen megkísérlék a fér- fiak rendszeres oktatását az ápolás tanaiban; de minden kísérlet meghiúsult. Az 1884-iki nemzetközi vörös-kereszt-es tanácskozányon Genfben, hol mint egyetlen küldött én is jelen voltam, a németországi önkéntes sebesült védegyelet képviselője: *Metzel* érdekesen vázolá e meghiúsult kísérleteket; legtovább tartották fenn még magukat a férfiak mint ápolók a ber- lini, u. n. *Friedrichshain*-kórházban, de végre onnan is, részint hanyagság, részint kicsapongás vagy iszákosság miatt kiküszöböltettek. E mel- lett kérkedve emelé ki *Metzel* a német nő lelke- nek nemességét, melyben a szelidség és áldozatra készség mellett elfér az önmegtartózkodó szeretet s a törhetlen kitartás az ápolás fárasztó munká- jához.

Még nagyobb lelkesedéssel font szónoki koszo- rut ugyanott a francia delegatus, dr. *Duchaussoy* a francia nők dícsőítésének, kimeríthetetlen tevé- kenységük csodáival határos eredményeiből. «A jövő háborúk dícsősége felerészben az övék, — mondá, — békében pedig a betegek körül kifejtett jótékonyaság azon meder, melybe az emancipa- cionális törekvések összefolytak.»

Mi természetesebb, minthogy e német-fran- czia szóharca a genfi konferencia legmagaszo- sabb epizódját képezé s hogy midőn az Egyesült- Államok küldötte, Sheldon egy amerikai nő: *Miss Klára Barton* viselt dolgait ecsetelné, a hosszú polgári, — majd a francia-poros há- ború alatt s később a vörös-kereszt-egylet meg- honosításában kifejtett tevékenységét magasz- talná, — a konferencia határozatilag kimondta, hogy Barton Klárának a humanizmus körül szerzett érdemeiért a legnagyobb elismeréssel hódol.

A tanácskozó testület, mely előkelő állam- meghatalmazottak és egyetemi küldöttekből állott, ezen hódolatával Barton Klárának az Egye- sült-Államok vörös-kereszt-egyleti elnökjében — ki szintén tagja volt a konferenciának — a női hivatás egy modern irányát szent- síté meg.

Közmvéledésünk történetében ez epokhális fejezetet tehat ezentúl a nők írják meg.

A férfiaké a csatatéri munka, a sebesültek első segélynyújtása, elszállítás, — de a kórházi ápolás a nő feladata, nem kenyérkeresetért vagy szórakozásból, hanem szeretetsugallta ösztöne folytán. A férfiak durvább egyénisége még a megkívánt képességek mellett sem képes elfe- ledtetni a szolgálai helyzetet, melyet az a beteg- gel szemben elfoglal, míg az önzetlenül, gyen- gedséggel működő nő valódi segítő angyal, ki környezetére erkölcsi fölnyit gyakorol.

A míg e vázlatos történelmi visszatekintés részleteit s benyomásait összeszerkeszttem, előttem lebegett egy fenséges női alak emléke az Árpád-házból, t. i. *Erzsébet* királyné, kit a katolika egyház, mert a nyomorultakat és a betegeket segélyezte és ápolta, szentté avat- tott. Erzsébet-kórházunk főépületének lépeső- házában Feszty Árpád egyik fresko-képe ép e királynét ábrázolja, a mint várkastélyából leszáll a nélkülözés és szenvedés által elgyötört- tek közé. E példa a könyörületes magyar női szív- nek legfényesebb bizonyossága.

S hogy valóban helyén van e szív ma is: nemcsak a hazai vöröskereszt-egylet gyors és szilárd megalakulása, hanem mondhatni egész Európában legezelszerűbb szervezete is tanu- sítják s ez legkivált humánus érzésű nőink kez- deményezésének és áldozatkészségének ered- ménye.

Mennydörgés és villámlás közt hirdeté az Úr igéjét, — ez olvasható a Szentírásban, — s az ige az volt: szeresd felebarátodat; mert az ember ember ellen tört akkor is. Ma azt a villámot, mely Izrael népének a fellegekben esodaként detonált, mesterségesen fejlesztjük, megvilágítva vele utazainkat, színházainkat, s mozgás formájában még járműveinknél is alkalmazzuk, de azért az ember megmaradt a régi, a társadalmilag panaszkodó, a könnyen kísértetbe jövő s a szellemileg ambiciózus lény s ha az elégedetlenség gyúnyaga felhalmozódik, ép úgy egymás ellen tör, mint azelőtt; ez már az emberi nem gyarlóságának törvénye,

mei. E tétel igazságával a beteggel való foglalkozásnál lépten-nyomon találkozunk. A kis gyermek, kit dipteritise miatt úgyszólván erőszakkal kellett táplálni, a mint az első pohárka tejét kin nélkül iszsa, mennyi örömet szerez aggódó szüleinek. A typhus után lábadozó körül, midőn először lép ki a szabadba, örömtől ragyogó arccal gyűlnek össze hozzátartozói, áldva a gondviselés örökösét.

Ennek a jóságos gondviselésnek válnak a nők az által eszközeivé, ha megismerni tanulják azon befolyásokat, melyek által az emberi egészség s vele az életre kártékonyan ható tényezők elhárítására öntudatosan hatni képesek.

ságos pörén jár. Ha módja van, nagyon zsirosan, ha nincs, szerfelett nyomorúságosan él, télen szalonnán, nyáron pedig éretlen gyümölcsön. Ha pedig beteg, többet bizik a kuruzslásban, a javas asszonyban, mint az orvosban.

Lehet-e szebb feladat, mint a természetes ösztön hiánya folytán hibás életmódot, népszokást nevelés által megváltoztatni, a népfogást reformálni? E feladat teljesítése a nőkre is vár, de csak akkor, ha a jó egészség föltételeinek s a betegápolás tanainak ismeretével is gyarapították műveltségüket, Nightingale következő szavai folyton előttük lebegvén:

«Az ápolás valódi művészet, s mint olyan

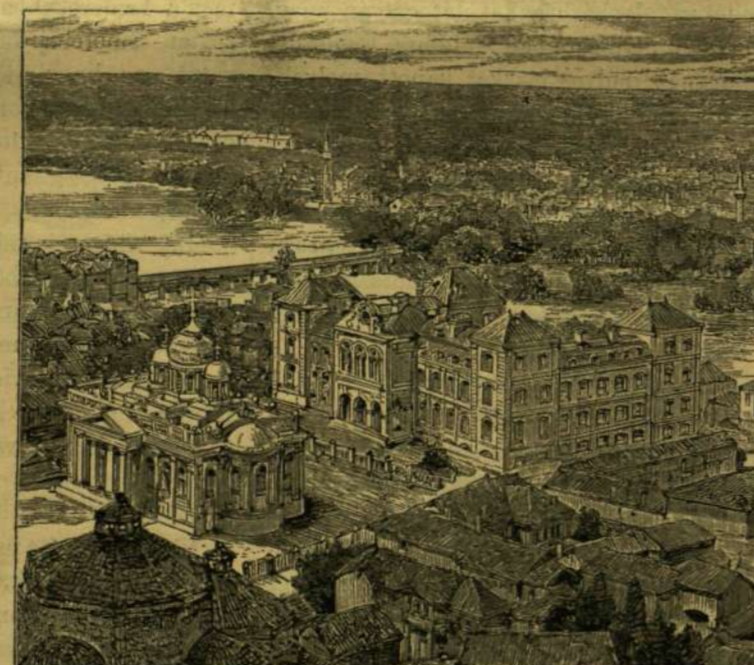
A MARICZA HIDJA.

NEBET-TEPE (CZUKOR-HEGY.)

TAAT-TEPE (IMA-HEGY.)

A FÜISKOLA.

KÉPEK FILIPPOPOLBÓL.

bármint változnak is a politikai, a társadalmi, az erkölcsi és értelmi felfogások.

Azonban ma is a faji gyűlölködés harcában megszólal az Úr: «Szeresd felebarátodat!» Ez ige fog bennünket egy táborba szólítani.

A világon mi sem értékesebb, mint maga az élet s ebből folyólag az egészség a földi javak legnagyobbika. Vagyon, tisztelet, állás s minden egyéb, egészség nélkül mit sem érnek! Az egészséggel is persze úgy vagyunk, mint minden egyéb tulajdonságunkkal, akkor érezzük becsét legjobban, ha már hiányzik.

Egy szellemes író művében olvasám: «hogy szép volna az élet, csak ne lennének annyi örö-

És mily sokat kell még hazánkban közegészségesileg tenni.

A magyar embernek, a gondviselés által adományozott észbeli felsőbbsege daczára, nagyon kevés természetes érzéke van az egészség követelményei iránt.

Alig van ország, hol átlag rosszabbul laknának, öltözködnének és táplálkoznának, mint nálunk, pedig lakni, öltözködni és táplálkozni mindennapi szükséglet.

A magyar paraszt hány helyett lakik meg veremben vagy sárból épített lakházában. Gondosan elzárja, sőt be is tapasztja ablakait, télen túlságosan melegen öltözködik, nyáron pedig túl-

megköveteli az őszi hódotot és a gondos előkészületet ép úgy, mint a festészet és a szobrászat; de mennyivel jelentéktelenebb a holt vázson és a hideg márvány, mint az élő test, a lélek temploma? Az ápolás egyike a finom művészeteknek, — ismételve mondom: a finom művészetek legelőkelőbbike.»

KORONÁS DILETTÁNSOK.

Nincs nap, mely meg ne lepne egy-egy fejedelmi író, zenész, piktör vagy szobrász, többé-kevésbé gonddal örzött incognitójával. Különösen a mi uralkodó dinasztiank az, mely

bőven rejti tagjai közt a nyilvánosság szélesebb figyelmére is méltó művészi tehetségeket. Margit főhercegnő, József főherceg idősebb leánya, kiváló zenei képességeit úgy a zimbalom, mint a dalszerzés terén, ismeri a magyar közönség.

Jenő főherceget, mint egészen alaposan művelt solo-énekest emlegetik a zártkörű főúri társaságokból kiszivárgó hírek. Minden művészet közt, melyben a nemes dilettantizmus szórakozást és becsüvyat lehet, a zene az, mely a Habsburg-család legtöbb tagjának képezi szenvedélyét.

Királynénkről nem sokan tudják, hogy valósággal exczellál a cziterajátékban s számos, nyilvánosság elé még nem jutott dal szerzés ihletű költsége. Mondják, hogy a Valéria főhercegnő esküvőjén a bécsi opera férfinégyese által előadott csinos dalmak is ő a megzenésítője, azon költemény szövegére, melyet maga Valéria írt. Az eltűnt Orth Jánosról is széles körben ismert, hogy nem csak keringőt szerzett és adott

edinburghi herceg is akármikor felléphetne mint professzionátus hegedűvirtuóz, ellenben Connaught herceg a fuvolát játszza szépen. Beatrice hercegnő, Battenberg Henrik herceg neje pedig, ki a zongorán remekel, csak az

zödvé, hogy egy királynénak nem illik rosszul játszania!

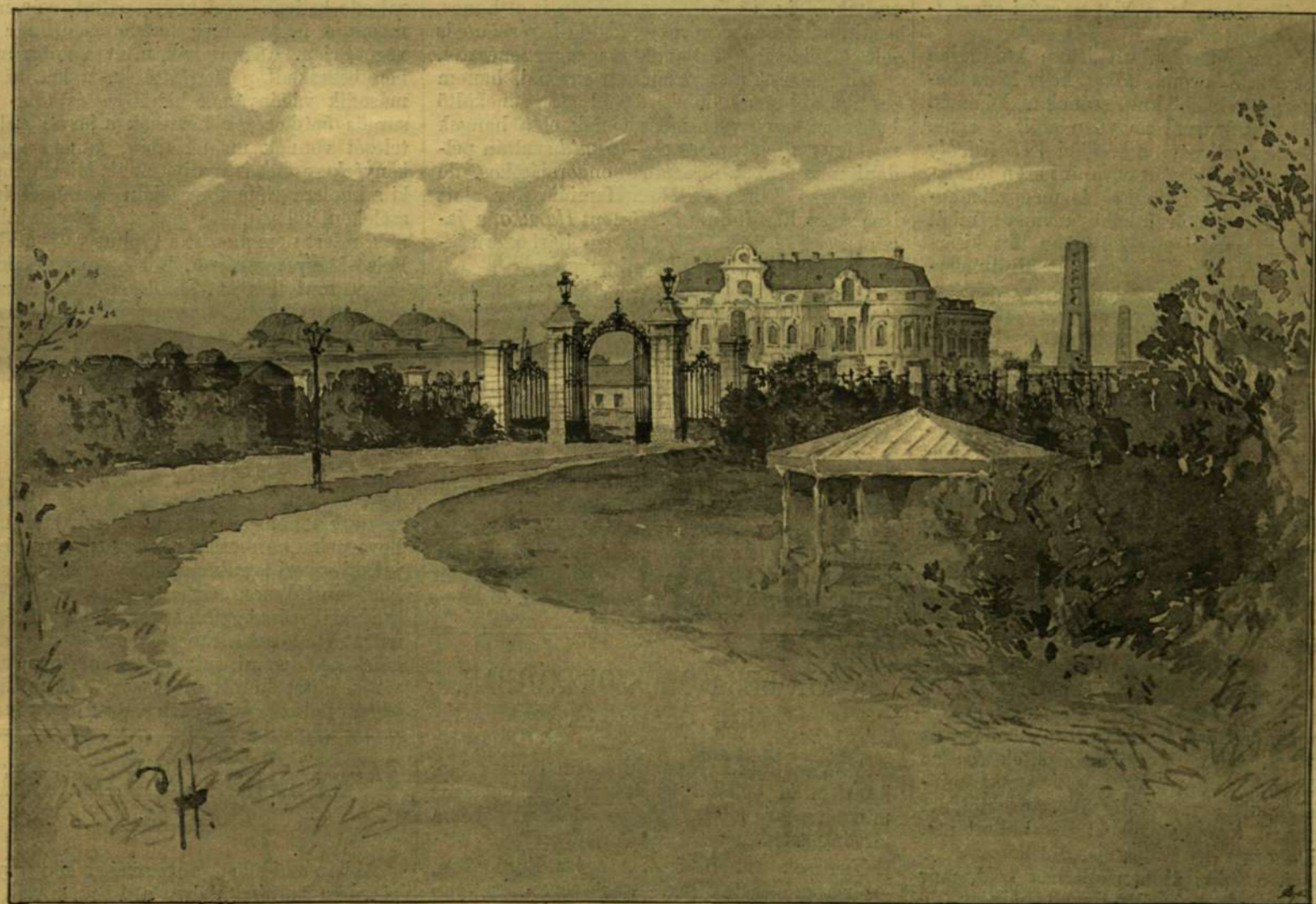
Ma már nem vélekednek így a fejedelmi körök. A dán királyi udvarban nagy gonddal ápolják a kamarazenét. Az amalienborgi kastélyban gyakran ül maga Lujza királynő a zongorához, miközben Nerda és Svendsen kísérik. Lujza királynő igen jó zongorajátékos s ebben méltó leánya az orosz czárné, kinek a nagynevű Niels Gade volt a mestere.

Maga III. Sándor ezár jól iskolázott bariton hanggal bír, a zongorához is ért s legutóbbi dániai időzése alatt Fredensborgban maga adott zongoraleckéket legidősebb leányának, mely alkalommal az órákat szigorú pontossággal tartotta be. Kedvenc hangszere azonban mégis a kürt, melyhez mes terileg ért. Unokafivére, Konstantinovic Miklós nagyherceg is dalokat komponál.

De a jelenleg élő fejedelmi komponisták közt legkiválóbb bizonyára a fiatal Henrik, e né-

A FEJEDELMI PALOTA.

Koller utóai fényképe után rajzolta Háry Gyula.

A FEJEDELMI PALOTA PARKJÁNAK EGY RÉSZLETE, HÁTTÉRBE SZÓFIA KERESKEDELMI UTCÁJÁVAL ÉS A KILENCZ-KUPOLÁS DZSÁMIÁVAL.

KÉPEK SZÓFIÁBÓL.

ki Traunwart álnév alatt, de «Werner dalai» czimen, mely két füzetben látott napvilágot, a magasabb stíly kompozíció terén is sikert ért el.

Európa minden udvara hemzseg különben a fejedelmi zenekedvelőktől. Például Viktória angol királynő, ki fiatalabb korában kitünő énekesnő volt, ma is kinyitja néha a zongorát és orgonát. Tanító mestere az énekben a híres Lablache volt, ki nem egyszer mondta neki hízlegőleg: «Ha Felsőged Anglia királynője nem volna, úgy az ének királynője lehetett volna!» Az egész angol királyi család is előszeretettel űzi a zenét. A walesi herceg ugyancsak egy bomhonak nevezett gitárszerű néger hangszert játszik, de neje kitünő zongorajátékosnő, ki dicsőségére válik mesterének, Hallének. Az

imént adott ki Londonban egy saját maga által komponált szerzeményt Heine egyik dalára.

Öröklődő családi hajlam vonzza a zenéhez a svéd királyi dinasztia is. II. Oszkár király nem közönséges bassus hanggal rendelkezik s már atya, I. Oszkár is nem egy zeneszerzeményt hagyott hátra. Pedig a királyi szék első szerzőjének, a XIII. Károly halála után Svédország trónját elfoglalt Bernadotte marsallnak neje, Clary Desirée, akkor még úgy vélekedett, hogy nem illő dolog a királyi ranghoz a dilettantizmus. Azelőtt igen szerette a zenét, de mióta férjével királynévá lett, nem játszott többet. «Épen a «Bagdadi kalifa» nyitányát játsztam — beszélt később, — mikor XIII. Károly halálát jelentették. Ez óráról fogva több nem érintetem a billentyűt, mert úgy voltam meggyö-

ven XXIV-dik reussi herceg, ki már igazi művész számba megy. A herceg 1855 december 8-án született s már atya neves zeneszerző volt, ő adta fiának is az első oktatást. Később a herceg a drezdai Witting tanítványa lett s a lipsei Rusté és Herzogenbergé. Kamarazenéje, s különösen D-moll és C-moll symphoniái a szakemberek tetszését is kivívták.

Azonkívül Hesseni Sándor örgróf is szép sikerrel próbálkozott a zeneköltés terén, Olga württembergi királyné pedig egy igen csinos induló szerzője, melyet stuttgari gránátos-zeredének zenekara sűrűn játszik. Egész operákkal lépett föl: II. Ernő, koburg-gothai herceg, mely operák czime: «Zaira», «Tony, vagy a megalomlás», «Casilda», «Santa Chiara» és «Solange Diana», utóbbi nemrég New-Yorkban is előada-

tott. Irt még ezután számos, szélesebb körben ismert cantatét, hymnust, így a "német trikolor" című hymnust, férfikarra és rézhangszerekre. Az utolsó orániai, a nemrég elhalt III. Vilmos németalföldi király sem tartotta méltóságán alólinak az operairás terén keresni babérokat, melyeket a harczterén nem volt alkalma megszereznie, de Arnheimban előadásra került "Camoens rabszolgája" című dalműve nagyon tartózkodó, bár íszteletteljes fogadtatásra talált.

Azonban tartsunk szemlét a régibb uralkodóházbeli sarjak közt is, nehogy azt higgye az olvasó, hogy a zenekodvelés csak épen a modern előkelőségek szenvedélye. Hogy nem az, azt épen a régi Habsburg-házbeli uralkodók bizonyítják legkésebben, mert, mint említettük, épen ezeknél mondható óségi családi hagyományok a zene. III. Ferdinánd, I. Lipót mindmegannyi kiváló patronusai voltak a zenének, sőt maguk is játsztak. IV. Károly pedig olyan muzsikusi hírében állott, hogy egyszer egy öreg karmester szemébe mondta: "Felséged bárhol beválnék főkarmesternek". Mire a császár nevetve csak ennyit szolt: "Hagyja el, barátom, jobb így nekem". És Mária Terézia sem hiába mondta egykor tréfásan Hasse Faustának, hogy "magamagát tartja elsőnek az élő virtuozok közt", mert ő már hét éves korában fellépett egy udvari ünnepélyen, Fux valamelyik operájában mint énekesnő. II. József, — a nagy császár-királynő fia, — pedig a hegedűt mivelté s állandóan szervezett nagyúri quartetekben működött közre.

A múlt század elpuhult izlése különösen hosszászoktatta a koronás töket, hogy Mars helyett Euterpe szelidebb kultuszának hódoljanak. A müncheni udvarnál nagyban szolt a zene. Károly Albert választó, a későbbi VII. Károly császár zongorát, hegedűt egyaránt szép tükölyvel kezelt s mint komponista is megpróbálkozott. Miksa József már inkább a viola gambát kedvelte s az egyházi zeneköltésben tett kísérletet. Utódja, Károly Tivadar bajor király, gondonkán és fuvolán játszott különösen szenvedélyvel, s azt írják róla, hogy nemcsak udvarához vonta a kor legjobb művészeit, nemcsak zeneintézeteket állított, zenei tehetségeket utaztatott, hanem drága pénzen beszerezte Európa legjobb zenedarabjait s azokat zenészei által előadatta. Színháza és hangversenyterme minden időben zeneszerzői legelső remekeinek volt odenuma.

Nem csoda, ez volt a zene klasszikus kora, ebben az időben támadtak a német zene nagy vezérszemléi: Mozart, Haydn, Beck s nem sokkal rá Beethoven. A zene láza még Nagy Frigyes is elragadta, ki egész becsúgygyal adta magát a fuvolára, s mint zeneíró is több zenemű szerzője gyanánt ismeretes. Fuvolajátékáról azt írja egy egykorú angol, hogy "embouchureja (hangvitele) tiszta és egyenletes volt, ujjai briliánsok s izlése nemes és mesterkéletlen. Nagyon meglepett határozott előadása az allegroknak, valamint érzelmes kifejezése az adagioknak; egyszóval játéka sok részben mindent felülmúlt, a mit eddig dilettánsoktól, sőt hivatászerű fuvolajátékosoktól is hallottam". Így nyilatkozott egy hallgatója, Burney.

Utódjai, a többi Hohenzollernek közt, már csak elvétve akad figyelemreméltó zenész, de trónjának közvetlen örököse, II. Frigyes Vilmos, még kitűnt a gordonkajátékban, egy unoka-öccse pedig, a Saalfeldnél elesett Lajos Ferdinánd herceg, oly genialis zongoraművész és zeneszerző volt, hogy szerzeményeit Beethoven is megdicsérette. Legszébbik műve egy F-moll zongora-négyes.

A német császári ház jelenleg élő többi tagjai közül az elhalt Augustia császárné foglalkozott különösebben zeneköltéssel. Ismeretes többek közt egy indulója, s egy "Alarcosbál" című balletzenéje.

Az özevgy Frigyes császárné már kora gyermekébe óta buzgó szolgálya a zene muzsáját, s kisebb szerzeményei, sonátái is vannak. Albert porosz herceg, braunschweigi regens szintén költ zenedarabokat s főleg a klasszikus zene hagyományain csing előszeretettel. Valódi virtuoz végül zongorán és az éneken az özevgy Frigyes Károly hercegné, kitől szintén jelentek meg hangulatos zenei apróságok.

Gyakorlott zongorajátékos még az élő fejedelmi személyek közt Margit olasz királyné, ki

egyszersmind lelkes tisztelője Wagnernek. Ebben egyezik izlése Vilmos német császárával, ki ép úgy, mint atyja, a néhai III. Frigyes császár, élénken érdeklődik a zene iránt, bár maga, hibás testalkotása következtében nem játszik, de legjobban szintén Wagnernek hódol. Utóbbinak nagy gondja tárgyát képezi a katonazene is; már mint trónörökös gáncsolta, hogy a katonazenekarok igen gyakran játszanak operett-indulókat s arra is figyelmet fordított, hogy viszhelyezze jogaikba a régi történelmi emlékü indulók komolyabb dallamait. Ellenben a császár öccse, Henrik herceg hegedűt és zongorát egyenlő szorgalommal játszik s a mellett komponál is; sógora, a szász-meiningeni herceg pedig maga irt zenét Aeschlyos "Persárhoz" és Euripides "Baechansói"-hez, Mendelssohn Antigonéhoz irt kara mintájára. Ennek a hercegné nővére is, Mária Erzsébet szász-meiningeni hercegné, több opus-sal szerepel a zene történetében. Szerzett többek közt egy érzelmes bölcsödalt zenekarra, egy keringőt zongorára, stb.

Azok közt, a kiket még nem említettünk Európá trónjai fölött tartott futó szemléknben, mint zongora- és hárfaművésznő válik ki az írói sikereiről is emlegetett román királyné, a névén Carmen Sylva. A spanyol ex-királynő, Izabella egykor szépen énekel, s ma is örömet hallgat zenét. György görög király különös genre-t mivel, borosüvegekben veri ki kastagnette-tel a legszebb melódiákat, de a mit aligha tudtak eddig, a cimbalonjátékban is otthonos, a mit, különben sógornéje, Zsófia hercegné is jeles tükölyvel sajátított el két magyarzenésztől.

Sőt nemcsak a szorosan vett európai, hanem exotikusabb uralkodók is vágyódnak a zeneköltő babérra s szívesen merengenek el a hangok mystikus világában. Abdul-Hamid szultán például nem csupán klasszikus zongorajátékos, de zeneszerző is s töle való a Hamidia név alatt ismert szultán-induló is. Viszont Haruko, a japánok császárnéja, a koto-t, egy hárfaszerű japán nemzeti hangszerrel kezeli ügyesen.

Maradtak fenn még régibb királyi dilettánsoktól is érdekes zenei alkotások, így XIII. Lajos francia királytól egy négy szólamra irt darab, s még régebbi időben II. Róbert francia királytól a katolikus templomokban ma is zengeni szokott: "Veni sancte spiritus!" Állítólag Kopasz Károly is irt egy "Officium sancti sudorii" című zenedarabot, IX. Károly francia király pedig, a szent bertalanéji vérengzések sötét emlékü felbujtója, jeles tenorista volt, s mint ilyen, rendszeren részt vett nem csak saját udvari hangversenyekben, hanem nyilvánosan is fellépett több ízben a Párisban hetenként rendeztetni szokott zenei előadásokon.

A KHOLERA OROSZORSZÁGBAN.

(Orosz tudósítások után.)

A "Vjesznjki Evropenszki" című orosz lap, ha nem is teljesen hitelt érdemlő, de azért minden esetre fölőtte érdekes adatokat közöl a járvány keletkezéséről és elterjedéséről.

Nemcsak itthon, hanem egész Európában, — írja az idézett újság, — az a téves nézet van elterjedve, hogy a kholerát, mely jelenleg az orosz birodalom több részeiben pusztít, az inség idézte elő. Ne feledjük, hogy nálunk minden esztendőben fordulnak elő kholera-esetek, még pedig oly tartományokban is, hol az inséget még névről sem ismerik.

A járvány rendszeren Szibériából, Khinából, esetleg a turkoman pusztából is jöhet, itt csak lábra kap és kellő óvszerek hiányában gyorsan elterjed. De vessünk egy pillantást azon ropant embertömegekre, melyek az ország délkeleti határain évek óta aránylag csekély kiterjedési területen együtt tartanak, és nem fogjuk többé a baj eredetét az inség ildözte tartományokban keresni. Háromszázezer katona, közel egy fél millió ló, és a sereg sokféle függelékéi túltömött barakkokban, laktanyákban és táborhelyeken! A vidék lakossága házaiból kiszorulva többnyire hevenyészett telepítvényeken tengődik, egyszóval oly állapotok váltották fel a rendes helyzetet, melyek gyszos következményei most egy izonyu járványban mutatkoznak. A tábori kórházakból a hagymáz-betegeket

százával a városokba szállították, míg végre a járvány nemcsak a csapattestekben, hanem a lakosságban is pusztítani kezdett. Ekkor a betegek az ország belsejébe tolták, minnek következtében ugyanott, hol a kholera most kiütött, a bajt még a mozgó katonai kórházak is elmergesítették. Dragomirov tábornok fölterjesztésére roppant költséggel csapat-áthelyezéseket rendeltek el. De a várt javulás helyett azt kellett tapasztalni, hogy Lengyelország déli határain nemkülönbén a Besszarábiában állomásozott gyalogezredekkel együtt mindenféle ragályos betegségek is eljötték, melyeket előbb Perm, Kiev, Asztrahánban és a Volga mentében alig ismeretek. Kosztromszki altábornagy hadosztályát egy teljesen elsáncolt táborhelyre küldték, erdővel, vízzel és száraz tereppel bővelkedő vidékre. Konstantin Alexandrovics nagyszerű ő fensége személyesen intézkedett tulajdon dzsidaszere de ellátásáról, mely a Lyszki sáncolt táborba jutott, sőt maga is ott időzött, de mindezek dacára a járvány tizednapra már kiütött és mai napig is pusztít.

Mindezekből kitűnik, hogy a járvány a csapatoknak négy évig tartott folytonos rossz ellátása, túltömött helyeken való táborozása és az egészségügyi szolgálat hiányos voltából, nem pedig az inségből ered, mely azon a vidéken nem mutatkozott. Részünkrol azt hisszük, hogy az esetre, ha erőlyes intézkedések a baj elterjedését meg nem akadályozzák, a szibériai pestissel lesz dolgunk. Mindenek előtt drákói szigorral oda kellene hatni, hogy a pálinkaivás, melyre magát a nagy tömeg büfeletés ezímen adja, véget érjen. Köz munkák, u. m. a Volga mentében beszakított part-erősítések, a kazáni vasút második vágányának kiépítése és több eféle sürgős építkezések nemcsak a járvány elszigetelését vonnák maguk után, hanem a népek kenyérkeresetet is nyujtanának. Miért nem ütött ki a kholera Németországban, a német határszéleken, hol szintén roppant tömegek táboroznak, miért nem pusztít a typhus vagy a kholera Felső-Magyarországon, hol az inség csakugyan erősen mutatkozott? Mindezen kérdésekre csak azt felelhetjük, hogy a szomszéd hatalmasságok kormányai együttes működésben sokkal több gondot fordítanak a sereg és a lakosság egészségügyi viszonyaira, mint nálunk, és a bajt, a hol mutatkozik, legott csirájában elfojtják.

Az idézett lap elősorolja mindazon városokat és nagyobb helyeket, honnan a kórházak felszerelését az orvosokkal együtt a sereghez tolták, úgy, hogy most mindent újból be kell rendezni, mialatt a betegek az üres termekben szalmán hevernek s háromszáz betegre egy-egy "feldser" jut, ki orvosi tanulmányait az érvágáson s köpülözésen túl nem vitte. Szidja továbbá Wysznegradszkij pénzügyminiszter szükkeblőségét, ki azért nem akart a francia pénzpiaczon nagyobb kölcsönt felvenni, mivel a kívánt kamattöbbletet sokalta, holott most sok száz milliót érő vagyonnal ezer meg ezer ember életét is veszti.

EGY ÉJJEL A RABLÓTANYÁN.

Elbeszélés.

Abban az időben, mikor még a könyvnyomtatás nem volt feltalálva, a 15-ik század utolsó felében, a szép Burgundia és Németország határán, két könnyűvérű suhanc ballagott jókedvűen a poros országuton, melyet haragos zöld karsu jegenyék szegélyeztek mindkét felől. Az egyiknek vállára vetett íja, puzdrája, s könnyű baretjén lengő sastolla elárulták a katonát, ki a hadi szolgálatból tér meg, hogy visszlátásra rég nélkülözött szülőföldjét; a másik, még alig serdült ifjonz, vállára omló szög hajjal, oldalán könnyű gyiklesóval, melyhez nem épen illő ellentétet szolgáltatót a hátra vetett batyu, inkább valami vándor diákhoz hasonlított. Az is volt, egy hollandi művésznövendék, homlokán még az édesanya csókjával, szívében merész ambíciók vágyával, gyalog indult el Rómába, hogy mint írdeák és betűfestő tegyen szert halhatatlan hírré, azoknak az ódon kodexeknek révén, melyeknek merész s művészi inieziálrajzai ótszáz év múlva is esodálkozásunkat keltik föl.

Utközben találkoztak, s mert utjok iránya egy volt, összebarátkoztak. De nemcsak a fiatal kor gondtalan kedve hozta őket össze. A hosszú háborúk folytán megvadult erkölcsök, a fölbom-

lott állami rend legkevésbé sem tette bátorosá-gossá az időben az egyedül utazást. Utanállók garázdálkodtak minden lépten-nyomon az elhagyott utakon, megtámadták az arra menő kal-márokat s kifosztották portékáikból s Gergely a diák már csak ezért is örömmel fogadta Dénes a katoná ajánlatát, hogy utjok hátralevő részét együtt tegyék meg s egy kancsó bor mellett meg-kötötték a barátit frigyét.

Leszállt az este, mielőtt még a két pajtás el-érte volna azt a kis városkát, hová legközelebb-ről igyekeztek. Az országuton az "Esti csillag-hoz" ezimezett fogadóra bukkantak, a hol Dénes csinos leányzótt pillantva meg az ajtó előtt, fel-kiáltott: "Ez tisztességes helynek látszik" s utjokat a konyha felé vették.

Vacsorát rendeltek, a mit minden nehézség nélkül kiszolgáltattak, csupán a fogadós köve-telte, hogy előre fizessenek. Nos, ez elég meg-magyarázható kívánság a világ minden részé-ben, de mégsem épen szokásos, azért Déneset bosszantotta a dolog s kissé döllyösen markolt erszenyébe s kivett belőle egy aranyat.

"Váltsa el és pedig gyorsan, — szolt a foga-dóshoz, — magok fogadósok hamarabb kizse-belnek engem, mint én magokat."

Mialatt a vacsora készült, Dénes eltűnt s csak véletlenül talált rá Gergely az udvaron, a mint Maneci szolgáloának segített vizet meríteni s mindenféle bókokat sügdostól filébe. Gergely szémbelt s visszatart az ebédlőbe, de Dénes jó negyedóráig nem ment utána.

Vacsora közben a lány szünetlen ki s bejárt, kaczerul kacsintgatva rájuk, de főképp Dénesre, s utóljára, a mikor lehajolt, hogy elszedje a tá-nyért, egy szót sügött fülebe, mire Dénes bölín-tással felelt.

Alig szedték el az asztalt, Dénes fölkel s az ajtó felé tartott.

— "Soká maradsz ki?" kérdé Gergely.
— "Nem én. De mit tehetek? Két fajta meg-hívás van, a mit az igaz burgundi sohsem uta-sít vissza."

A mint kiment, egy alakot látott a kútnál ülni. Maneci volt. De a helyett, hogy úgy fo-gadja, a mint joggal várhatta tőle, megbívása után, csak szepegett. Kérdezte, mi a baja? Sze-pegett. Mit tehet róla? Szepegett.

A jósvív Dénes, kinek nem sok kellett, hogy a szép esze elhagyja, vigasztalásul köréje fonta karjait. A lány durván eltaszította. "Nincs ked-vem boldondozni" szolt és tovább szolt.

— "De úgy látszik, te boldondozol." — pattant fel Dénes haragra gerjedve, hanem a következő pillanatban már lecsillapulva, gyöngéden tette hozzá:

— "Sohasem tudtam nyugodtan nézni egy szomorkodó szép leányt."
— "Nem magam miatt búsulok."
— "Hát ki miatt? Tán a szeretőd miatt?"
— "Ugyan menj! Az én szeretőm nem él már. S ha meggondolom, hogy egy fityingem sincs, a mivel misét szolgáltathatnék érte!..." S most már busongása egész más irányt vett.

— "Gyere csak, gyere — szolt Dénes — lesz elég pénzed, hogy misét szolgáltatass kedve-dért, esküszöm neked, csak mondd meg miért sírsz?"

— "Éretted!"
— "Érettem? Megboldondultál?"
— "Nem én. Én nem boldondultam meg. Te boldondultál meg, hogy kinyitottad előttem er-szenyedet."

A rejtély kezdett bonyolódni s Dénes meg-nyva a hiábavaló faggatózást, hallgatott. Most, hogy senki sem kérdezte tovább, a lány bizo-nyos tusakodást érzett magában. Végre elszánta magát és hangosan fölkiáltott:

— "Igenis! A Szűz anya erőt ad nekem. Mit bánom én, ha megöl is, ha ő már meghalt. Katona, a fogadós elment hazulról!"

— "El-e?"
— "No igen; vagy azt hiszed, ilyen éjszakán a fogadósok magukra szokták hagyni fogadóit? Nézd, milyen zivatart! Mi itt fedél alatt vagyunk, de ott túl orkán fúj."

Dénes semmit sem szolt.
— "Element a bandát összehozni."
— "A bandát? Miféle bandát?"
— "Azt, a melyik el fogja metszeni torkodat és el fogja venni aranyaidat."

A földezés oly váratlanul jött, hogy még Déneset is megdöbbsentette, bár szokva volt a

váratlan veszélyekhez. Csak egy szó hagyta el ajkát: "Gergely!"

— "Gergely? Ki az? Ahá, a pajtásod! sze-gény fiú! Szólítsd ki hamar, mielőtt még ide érnelek és meneküljete a közeli városba."

— "És te?"
— "Engem megölnek."
— "Azt nem fogják tenni. Szaladj el velünk."
— "Semmit sem ér, valakit a bandából utá-nam küldenek, hogy megöljön. Megesküdtek, hogy mindenkit agyonütnék, a ki őket elárulja."

— "Szülőfalumba viszlek, harmincz mérföld-nyire innét és saját édes anyám gondjaira biz-lak, semhogy egy hajad szála is megdörbüljön. Várj itt, a mig kihívom Gergelyt."

De alig ugrott talpra, a lány görcsösen bele-kapaskodott s oly vas erővel tartotta vissza, melyet csak a veszély kölesönöz az asszonyoknak.

— "Az istenért, ne tarts vissza, — kiáltott Dénes, — élet-halál fogor kokcán."
— "Pszt! pszt! suttogott a lány, kezével be-fogva száját, s halvány ajkait közel értetve ar-czához, míg szemei, melyeket hátra szegzett, valami határozatlan neszre figyeltek.

Hallgatózott.

— "Pszt! pszt! suttogott a lány, halvány ajkait közel értetve Dénes arczához.

Lépéseket hallott, többszörös lépéseket, de szó nem hangzott. Fülebe sugta: "Itt vannak!" Egész testében reszketett, mint a nyárfalevél. Dénes belátta, hogy igazat mond, utazók ily számban nem viselték volna magukat olyan csendesén. A lépések már az ajtó előtt kocogtak.

— "Hányan vannak?" kérdezte Dénes ut-togva.
— "Csitt!" és száját fülehez illesztette.

A ki őket ily helyzetben látta volna, aligha sejtette volna, milyen remegés töltötte el szívüket és milyen borzasztó titkokat sügdostak ajkaik.

— "Hetén."
— "Hogy vannak fegyverkezve?"
— "Karddal és törrel. Az óriásnak fejszéje van. Apádnak hívják egymás közt."
— "Mi lesz pajtásomból!"

— "Senki sem mentheti meg. Inkább veszszen egy élet, mint kettő. Menekülj!"
Dénes vére megfagyott a cynikus tanácsra.
— "Szegény teremtés! te nem ismered a katona szívet."

Fejét pillanatig kezébe nyugtatta és ezerféle gondolat villant át agyán.

— "Figyelj ide, leány! Egy mód van életünk megmentésére, ha igaz szívvel vagy hozzánk. Szaladj a városba a legközelebbi fogadóba, és mond el a legelső katonának, hogy katonát tá-madtak itt meg s életét csak úgy menthetik meg, ha sietnek. Szaladj a bíróhoz. De előbb a kato-nákhoz. Nem! egy szót se többet, fuss hamar! emberi életet viszesz sarkadon."

A leány feltette kendőjét, hogy neki ered-jen, Dénes vele ment az országúton, látta, a mint habozva futott keresztül az uton, azután lassan lopózott, majd árnyékká vált és beleolvadt a zivatáros sötétségbe.

És most Gergely kellett fölkeresnie. De ho-gyan? Az egész bandán kellett volna keresz-tül hatolnia. Gondolkozott magában, vajjon mi a legrosszabb, a mit tehetnek, mert megtanulta a háborúból, hogy az ellenség nem azt teszi, a mit az ember remél, hogy tenni fog, hanem a miről reméli, hogy nem fogja tenni. "Megtá-madnak, a mint a konyhába lépek. Tehát nem szabad arra időt engednem."

Épen a midőn a lézkerítéshez közeledett, borzasztó gondolat cikázott át rajta. "Tegyük föl, hogy már elbántak Gergelyvel." "Nos ak-or, gondolta magában, nincs egyéb hátra, mint ölni és megöletni. Felhúzza ijját és gyorsan a konyhába lépett. Hét rüt alak ülte körül a tü-zet, s a gazda égetett pálinkát töltött ki nekik.

— "Micsoda! Társaság?" kiáltott fel Dénes vidáman. — "Csak egy percze barátim, mind-járt veletek leszek."

Azzal felkapott az asztalról egy meggyujtott gyertyát, kinyitotta a lépesőhöz vezető ajtót s kiment. "Hé Gergely, hová a pokolba bujtál?" Senki sem felelt.

Hangosan kiáltotta. "Gergely hol vagy?" Egy pillanat múlva, mely előtte örökkévalóságnak tetszett, göngye, alig megkülönböztető neszt hallott a kis lépeső felől szobából. Dénes bero-hant, Gergely aludott.

— "Hála istennek," — szolt elfojtott hangon s azzal valami borizt dalra gyujtott torka szakadtából. Gergely befogta füleit, de mikor Dénes arcába nézett, arról oly rémületet látott letüközödni, mely sajátságos ellentétben állott daloló kedvével.

— "Mi bajod?" — szolt felülve ágyában és rásegezve tekintetét.

— "Csitt!" — felelt Dénes, s keze még ért-hetőbben beszélt, mint ajka. — "Figyelj rám!"

Ekkor jelentősebben mutatva az ajtóra, ennek jeléül, hogy figyelő fülek hallgatónak, hango-san folytatta a dalolást, de ugyanekkor rövid, elfojtott szavakat ejtett el.

— "(Életünk veszélyben.)"

Hét rüt alak ülte körül a tüzet, s a gazda égetett pálinkát töltött ki nekik.

— «Öltözz!»
 — «A kardodat.»
 — «Segély.»
 — «Erkezzik.»
 Azután hangosan folytatta:
 — «Nem üritenék még egy palaczkot?»
 (Mondjad: nem.)
 — «Nem, nem.»
 — «Dehogyan nem. Vig társaság van oda künn!» (Mondd, hogy fáradt vagy.)
 — «Nagyon ki vagyok merülve, — szolt Gergely. — «Eredj magad.»
 — «Nem, te is jössz. (Azzal az ajtóhoz lépve jókedvűen kiszólt.) Hej gazda ez az alamuszi kölyök nem akar fölkelni. Adjon azoknak a derék embereknek még egy palaczkát. Reggel majd megfizetem!»
 Durva és baljóslatu röhögést hallott. Meggyőződést szerezvén ekkép, hogy a konyhaajtó be van téve, s hogy a gonosz teremtetek nem áll-

— «A többitől nem tartanék Gergely, de van egy köztük, a kit *Apdának* neveznek. Rögton rá ismertem. Magasabb mint te, izmosabb mint ketten együtt. Fejszével verekszik. Megölöm ma

Bolgár uri nő.

ezt az embert, vagy ő öl meg engem. De úgy érzem, ő fog megölni!»
 — «Ments Isten. Lódd le a küszöbön. Mit ér ereje fegyvereddel szemben?»
 — «De ha birokra kerül a dolog, szaladj el rögton, különben halál fia vagy. Mondom neked, egyikünk sem állná ki fejszéje egy csapását. Sohasem látál olyan emberi természetet.»
 Körülbelül egy óra telhetett el így. Egész örökkévalóságnak tetszett. Pedig csak egy rövid kis óra volt, s a város egy mérföldnyire esett. Már türelmetlen és boszús hangok kezdtek hallszani a konyhából.
 — «Nem várnak tovább, — szólalt meg Dénes, — nincs semmi reményünk a menekvésre, ha csak törbe nem eszünk őket.»
 — «Mindent megteszek, a mit akarsz», felelt Gergely lemondással.

(Folytatása következik.)

Fiatal bolgár nő.

Bolgár leány.

Bolgár paraszasszony.

Bolgár hegyi pásztor.

Bolgár nő nemzeti viseletben.

KÉPEK BOLGÁRIÁBÓL.

Bolgár paraszt.

nak lesben, közelről megvizsgálta a szobaajtót, becsukta, de nem reteszelte el, majd az ablakot vette szemügyre.
 Sokkal kisebb volt, semhogy ki lehetett volna rajta bujni, s egy falba erősített erős vas rúd még kisebbé tette. Alig szerezte ezt a lehető tapasztalatot, mikor a külső házajtót hangos csattanással csukódni hallotta.
 — «Fogva vagyunk», sohajtott Dénes.
 De vajjon megtámadják-e a rablók, a mig ébren vannak? Nem volt valószínű.
 Hogy ezt az egyetlen mentőhorgonyukat, el ne veszítsék, a boldogtalanok kétségbeesett erőfeszítést tettek, hogy látszólag közömbös dolgok feletti társalgással öljk el az időt, s ily módon Gergely mindenről értesült, a mi történt, s megtudta, hogy a lány segítségért szaladt.
 — «Adja az ég, hogy sikerrel járjon», szolt Dénes csüggedten.

EGYVELEG.
 * A sajt lakóiról Adametz svájci tudós érdekes számadatokat közöl. Egy gramm friss emmentali sajtban 90—140.000 mikroba van s 70 nap múlva ezek száma már 800.000 darabra szaporodik. Egy más sajt-fajban 45 napi állás után 2 millió mikroba találtatott, sőt volt oly darab, melyben 5 millió apró állat élt. Nagyon csekély súlyú sajtban tehát van annyi parányi állat, mint a mennyi ember él a földgömbön.
 * A hirdetések szerkesztése rendes üzletág lesz az amerikai Egyesült Államokban. Fiatal embereket a nagyobb városokban külön intézetekben képeznek ki e célra, de elsőrangú írók is foglalkoznak ezzel s belőle némelyiknek évenként 20.000 forint jövedelme is van.
 * A földgömb a meteorok lehellása folytán évenként nagyobbodik; egy angol csillagász állítása szerint évenként 140 millió meteor esik le a földre.

NÁSZ AZ URALKODÓ-CALÁDBAN.

Julius 26-án fényes menyegző volt Bécsben. *Lucchesi-Palli* gróf és *Waideck Mária Rajneria* grófnő léptek örök frigyre. Az egyházi szertartás az érseki kápolnában ment végbe és Gruscha bécsi hercegeinek végezte.
 A menyasszony uralkodónk unokahuga, *Henrik főherceg* leánya, de morganatikus házasságból születvén, nem nyert hercegnői czímet. Atyját, anyját a télen egyszerre veszítette el, s ez a tragikus eset fölelevenítette azt a szerelmi történetet, mely *Henrik főherceget* egy színésznővel egyesítette, s egy boldog családi élet alapját vetette meg. *Henrik főherceg* (néhai *Rajner főhercegnek*, a lombard-velencei tartományok alkirályának fia) 1868-ban vette nőül *Hoffmann Leopoldinát*, egy szép polgárleányt, ki a gráci színházban játszott. E házasság miatt évekig száműzve volt az udvartól, katonai rangjáról is le kellett mondania, de a főherceg boldogan élt Tirolban, Bozenben. A kegyvesztés ugyan 1874-ben megszűnt, de *Henrik főherceg* ezután is megmaradt a visszavonultságban. Neje később «*Waideck bárónő*» czímet nyert s ez a cím maradt 1872-ben született leányára, *Mária Rajneria* is; nem régiben azonban grófnővé emeltetett.
 Még élénk emlékezetben van atyja és anyja halála, kik a múlt év november utolsó napjaiban egyszerre lettek betegek Bécsben, s egyszerre haltak meg. Mikor *Waideck bárónő* meghalt, férje akkor már eszméletlenül feküdt, s követte ő is. Egyszerre temették el őket.
Waideck Mária Rajneria örökölte anyja kellemét és szépségét. Jelenleg husz éves. Férje: *Lucchesi-Palli* gróf ősi család sarjadéka, s *Della Grazia* herceg fia. A *Lucchesi-Palli* család Szicília egyik legrégebbi nemzetsége; longobard származású és törzsfáját egész *Desideriusig*, az utolsó longobard királyig viszi föl. A *Lucchesi-Palli* grófok nagyhercegi czímmel egy ideig a lucai köztársaság élén állottak s mint ilyenek, souveren uralkodók voltak, míg a tizenegyedik században normandiai *I. Roge*-vel Szicília mentek s ott állandóan megtelepedtek. A *Campo-franco* hercegi czímet a család fejének — okmányok tanúsága szerint — 1625. jun. 13-án *IV. Fülöp* spanyol király adta s a *Della Grazia* hercegi czímet a család feje *II. Károly* spanyol királytól 1699. okt. 26-án kapta. A mostani *della Grazia* herceg atyja és a völegény nagyatyja mint ifjabb fiu még több évvel a *Berry* hercegnővel való egybekelése után *Lucchesi-Palli* gróf volt, s csak nagybátyjának, *della Grazia* hercegnek halála után kapta e czímet, mely halála után fiára, annak mostani viselőjére szállt át. *Campo-franco* hercegnek nemrég történt halála által e régebbi czim is átszállt *della Grazia* hercegre, ezt a czímet azonban fiának, *Lucchesi Henrik* grófnak, *Waideck* grófnő férjének engedi át, miért is a fiatal pár a *Campo-franco* herceg és hercegné czímet viseli.
 Az esküvő szoros családi körben ment végbe, tekintettel, hogy a menyasszony még gyászol. Nyoszolyóleányok a völegény nővérei voltak, a menyasszony tanúiként *Rajner* és *Ernö* főhercegek, vőfélyekként *Albrecht Salvator* főherceg, a völegény testvérei, és *Massimo* herceg, a völegény tanúiként pedig *II. Ferencz* szicíliai király és *Parma* herceg szerepeltek. A nászközönség közt helyet foglaltak továbbá: *Mária Terézia* és *Mária* főhercegnéasszonyok, *Vilmos* főherceg, *Parma* főhercegnéasszony, *Della Grazia* herceg és neje, *Salm* gróf és neje, végül *Caracciolo* és *Ascoli* hercegek.
 Az esküvő után a *Rajner*-palotában reggeli volt, mely után az ifjú pár Svájcba utazott.

cegző, magukkal hozva kis leányukat is. Ő felége a pályaudvaron várta a főhercegi párt s midőn megérkeztek, a legszívesebben üdvözölte, majd félrevonta a fehér takarót a kis főhercegnőről, hogy unokája látásában gyönyörködjék. Aztán zárt kocsiiban a császári villába hajtottak. A főhercegi pár Ischlben

MAGYAR UTAZÓ AUSZTRÁLIÁBAN.

Fenichel Samu Ausztráliában barangoló fiatal nagy-enyedi hazánkba ígért tudósítása a napokban érkezvén kezemhez, levelének közérdekű részeit az alábbiakban közlöm:
 Erima (Német-Uj-Guinea) 1892. máj. 6.

MÁRIA VALÉRIA FŐHERCEGNŐ ÉS FÉRJE, FERENCZ SALVATOR FŐHERCEG, LEÁNYKÁJUKKAL.

fogja tölteni a nyarat; ott van most a királyné is, kinek a karlsbadi kúra javára szolgált. A királyi család visszavonultan él Ischlben, a pihenésnek és nyugalomnak szentelve néhány hetet, melynek földterítésére érkezett most *Mária Valé-*

Édes barátom!
 Ez év január 15-iki sorait és küldeményét ép e napokban vettem, és sietek a 8—10 nap múlva visszainduló postagözzsel felelni.

Először is fogadják öszinte köszönetemet azért az irtántam tanúsított szives érdeklődésért melylyel vállalkozásomat és expediciójukat — a mint meglepve látom — a «*Vasárnapi Ujság*»-ban méltatta. Az édes hazám nyelvén irt kedves ujságok igazán boldog perceket okoztak, mert minden sor, minden szó kedves emlékek felébresztője volt.

Annak, hogy oly ritkán írok, következő alapos oka van.

1-ór. Dacára, hogy szerencsémre azon kevés európaiak sorába tartozom, kik *Uj-Guinea* szigete *gyilkos*-nak nevezett éghajlatát meglehetősen jól kibírják, mégis sokat kell a malária-láztól és egyéb trópus bántalmaktól (mint pl. egy skarlát-szerű bőrbetegség, moskító- és más rovarcsípéstől, stb.) szenvednem. Már maga e nedves forró egyenlítői levegő roppant nyomasztólag hat a «*fehér*» emberre. Alig lehet azt az érzetet, melyet én napi munkám befejezése, azaz 5—6 órai gyűjtés és a szabadban való barangolás után érzek, szavakban kifejezni. Mert hazatérve, oly ronsolt az ember, hogy alig van kedve huzamosabb írásra és nagyon meg vagyok elégedve, ha néhány sorban napi jegyzeteimet röviden bevezethetem.

2-szor. Kedvetlen voltam, mivel (a mint alább részletesebben elmondom) nagymenyű expediciójuk, tényleges akcióba lépése előtt tönkrement, s habár én az időt igen czélszerűen és eredményesen használtam fel, mégis tartózkodom még egyelőre élményeim nyilvánosságra hozni, mert az *Astrolabe*-*Baye* kikötő környéke, hol eddig működtem, ismeretes terület, s így itteni tanulmányaimat inkább alapnak tekintem.

Egész utamról, Hamburgtól idáig, pontos jegyzéket vezettem, melynek változatos tartalma egy kis kidolgozással könnyen cikkeké válhatnék, de ezt a viszonyoknál fogva kénytelen vagyok későbbre hagyni. Most ugyanis saját vezetésem alatt egy kis önálló expediciót szerveztek fel *Dampier* ismeretlen, vagy jobban mondva átkutatlan szigetre. Hiszem, hogy e kialudt vulkánikus szigeten sok új dolgot fogok találni, s így remélem, hogy a legközelebbi júliusi postával már alapos tudósítást közölhetek önnek.

S most áttérek a lefolyt hónapok történetére. Singaporéból ide múlt év december közepén érkezünk egy kínai szolgálatot teljesítő glasgowi skót alkalmi hajóval, a «*Dewawongse*»-vel, melyet ép az «*Astrolabe-Company*» kereskedelmi társulat bérelt ki saját céljaira. Főnököm, *Grubauer*, a batáviai német konzul ajánlatára az expedíció felszerelését e helyig halasztotta. Egyelőre *Constantinhafen* nevű ültetvény-állomáson huztuk meg magunkat, (melyet a «*Neu-Guinea-Company*» létesített), azon biztató ezállal, hogy előbb az országot, népét megismerjük és az éghajlatot megszokjuk. De időtelével mindinkább megerősödött bennem az a sejtelem, hogy vállalatunkból semmi sem lesz és az idő, sajnós, igazat adott nekem.

WAIDECK MÁRIA RAJNERIA BÁRÓNŐ ÉS FÉRJE, LUCCHESI-PALLI GRÓF.

ria főhercegnő kis leányával. Alkalmoszerűnek találjuk, hogy bemutassuk ezúttal *Mária Valéria* főhercegnő és férje *Ferencz Salvator* főherceg legújabb arczképét, mely a fiatal szülőket kis leányukkal együtt tünteti föl. A kis főhercegnő jelenleg öt hónapos s a kereszttségben *Erzsébet Mária* nevet kapott.

Időmet azalatt mindenféle muzeológiai gyűjtéssel töltöttem. *Grubauer*nek, ki nagyon sokat szenvedett a malária-láztól és rovarcsípés okozta lábszektől, napról-napra mindinkább elment a kedve az expedíció felszerelésétől. Egészége kockázatátásával visszartentem e költséges

* Az I. közleményt lásd a «*V. U.*» folyó 4-ik számában.

nagytervtől és márfébruár vége felé közölte velem a terv feladását. Márciusban másodszer érkezett a «Dewawongse» hozzánk és Grubauer kész volt tervével. Még ugyan a hónapban elhagyta Uj-Guineát az említett gőzösn és visszaindult Európa felé, a nélkül, hogy valamire való eredményt ért volna el....

En vonakodtam ily gyáván elhagyni ez érdekes területet. Ön jól ismer engem, s így nem fog azon csodálkozni, hogy nem tértem vissza. Itt maradtam hát, alig 100 márkával zsebemben, remélve, hogy valami uton-módon majd csak sikerül magamra hagyatva, illetve maradványra is, eredményre vergődnöm. Nemde, vakmerő terv? De én megkockáztattam, mert erősen el voltam határozva, hogy oly könnyen nem tágiatok. A szerencsés véletlen is segített. Három-négy ültetvény-telep igazgatójától kaptam vendégszerető meghívást, még egész itt létem idejére szívesen látott vendégük leszek. Képzelteti, hogy örömmel fogadtam e meghívásokat.

leírásában, holott én eddigelé már közel 500 szót ismerem e furcsa nyelvűből.

Mint néprajzi gyűjtő, itt szerencsés voltam, mert sok mindent sikerült összegyűjtenem, a mi a lakosok életviszonyaira vonatkozik. Innen Gorima állomásra mentem, hol főleg Colleoptera- és Lepidoptera-gyűjtéseket eszközöltem, majd két kirándulást tettem csolnakon a kis Bili-bili nevű kereskedelmi szigetre. Gazdag eredménnyel és zsákmánnyal tértem vissza és itt, valamint már Bonguban is, mellékesen érdekes fényképi felvételeket is tettem. Ezután Stephansort és Erima állomásokon tartózkodtam, hol minden alkalmat felhasználtam arra, hogy tapasztalataimat és gyűjteményemet gyarapítsam.

Jelenleg előbb említett nagy tervemmel, t. i. a Dampier-szigeti expedíció tervével foglalkozom. Innen Jamba nevű állomásra indulok, honnan benszüllött-kanóon remélek az érdekes szigetre juthatni, s a mint ígértem, e nagy

Hála érte a múzeumnak, mert a segélyt jó helyre adta, s míg általa egyrészt egy fiatal törekvő természetbuvárt támogatott tanulmányában, másrészt Fenichel lelkesedését, akaretérjét ismerve, hiszem, hogy a segély busásan meg lesz térítve a kilátásba helyezett és várható ritka gyűjtemény gazdagsága által.

VERESS ENDRE.

EGY SVÁJCI FÜRDŐ PUSZTULÁSA.

Az Alpések leglátogatottabb vidékén, ott, hol Európa legmagasabb hegye, a 4810 méter magas Montblanc emelkedik, párját ritkító katasztrófa történt július 11-én, hétfőn éjjel. Egészen véletlenül, előleges intő jel nélkül, hatalmas havasi ár jött le a magasból, s óriási gyorsasággal futott le a völgybe, a szó szoros értelmében magával

minden kődarabot, magával az összes berendezéseket, több mérföldnyi távolságra, egész az Arve folyó partján elérülő kis síkságra, s hosszú útja alatt olyannyira összehúzták mindent, hogy még az elusztatott hullákban is gyakran csak egyes darabjait lehetett megtalálni, részben melyen a völgy fölé boruló iszap és kőtörmelék alatt. Még ma sem tudják biztosan, mennyi volt az áldozat, körülbelül 140 holttestet találtak meg szorgalmas kutatók után, de bizonyos, hogy még több van, kik valószínűleg szintén az áldozatok közé tartoznak. S a pusztulás nagyságának jelölésére az ár mentében mindenütt lehet látni a nagy törmelék és sziklákat, közöttük egy pár olyant is, melynek súlyát legalább 50 ezer kilogrammra becsülik.

Még jelenleg sem tudják biztosan a szerencsétlenség valódi okát. Annyi tény, hogy a pusztító vízár a Montblanc nyugati lejtőjén fekvő 3139 m. magas Tête-Rousse nevű jégárból indult ki: viz, hó vagy jég indulásá avagy hegyszakadás, vagy mindenik egyesülnet okozta a lesüllyedést, hogy a hatalmas jégár, melynek területét 3-4000 négyzetméterre becsülik, elemi erővel ömlött le egy itt-ott 2000 méternyi mély hegy-szakadékba, melyet a részben benne folydogáló Bionasset nevű hegyi patakról neveztek el. Ez a patak lentebb a Bon-Nant nevű másik patakka egyesül s összefolyásuknál van Bionnay nevű kis falu, melyet azután ugyanazon éjszakanyugati irányban még négy más község s a saint-gervaisi fűrdő követ. Ma a fűrdőn kívül mind az öt község valóságos rom, s a vízár a törmelékeket egész a fűrdő alatt levő Fayet községig vitte, a hol az Arve folyónak körülbelül egy négyzet kilométernyi síkságán megüledett valóságos hegyeket halmozott össze a magával hozott iszapból, törmelékéből és szikladarabokból.

Itt ezen a kis síkságon folynak most a munkálatok, melyek célja természetesen nem az életmentés, hanem az esetleg feltalálható hullák azonosságának megállapítása s egyes értékesíthető tárgyak összegyűjtése. Nagyon nehéz s részben eredménytelen munka ez, mivel az ár éjjel 2 óra tájban jött s oly gyors volt, hogy, mint egy pár életben maradt szemtanú s különösen a fűrdő egyik borbélyja állítja, öt perc alatt mindent elpusztított. A fűrdő vendégei és alkalmazottjai közül, pedig számuk majdnem kétszáz volt, alig maradt meg egy negyedrész s igen sok volt közöttük, kinek ma nevét sem tudják. Elveszett maga a tulajdonos is, Fauron aszszony. Az áldozatok között van egy orosz, ki sajátos módon épen a megelőző este érkezett meg a fűrdőbe, hogy itt nyugalmat élvezzen azon reméllet után, melyet azelőtt

Hatósági személyek, katonaság s kíváncsi turisták seregestül lepték el most ezt az elpusztított vidéket. A szomszéd falvak temetőiben még majdnem mindennap temetnek egy-egy kiasott holttestet a legközelebbi eső, Fayetől mintegy 7 kilométer távolságra levő Saint-Martin kis városban folynak a kutatások az ismeretlen eltűntek után. De egyttal folynak az adakozások is s újból megkezdődtek az építkezések. Ez ember, bár megijeszti is a rettenetes természeti erő, melynek közelébe furakodott, nem adja meg magát, ismét csak ő lesz itt az úr.

A DAHOMEJI AMAZONOK AZ ÁLLATKERTBEN.

A napokban különös nyugtalanság lepte meg az állatkerti oroszlanokat, afrikai struczokat. Az oroszlanok izgatottan jöttek-mentek ketrecekben, szétfeszített orrlyukkal szimatoltak kifelé a rostélyok közül, dühös, kaján szem-

Különbön maradt még otthon is elég, mert vannak az amazonok vagy ötezeren, rendes ezredbe osztva s a fegyverforgatásra igen jól begyakorolva. Az első ezred egyenruhája kék szoknya vörös övvel, és fehér-kék csíkos nadrággal; siphájuk fehére hasonlít, fehér posztóból van s krokodil van rávarrva. A második ezred fején vasbroncsot visel, két antilop szarvával. A harmadik fél kék, fél vörös szoknyát visel. A negyedik ezred egyenruhája kék; fehér sapkájukon kék krokodil díszleg. Ezen ezredbe vannak a legcsinosabb leányok osztva, s ő felsége maga válogatja őket össze legnagyobb gondal. A mi amazonaink a harmadik ezredből való s a leirt egyenruhán kívül még nagyszámú fehér kagyló is van mindenikre aggatva, ezenkívül pedig soknak bokáján csigaperecz csörög. Fegyverzetük sajátos, tom-pára csapott végű kis görbe kard, és nagy, ormótlan régi fajta puská, az agya sűrűn kiverve sárgaréz szegekkel. A lábbeli kérdés, mi az európai hadak vezéreinek annyi bajt okoz, — amazonainknál a lehető legegyszerűbben van megoldva, a mennyiben egytől-egyig meztelnek vannak. Kabátot szintén láttak ugyan már harcász hőlgyeink, de maguk semmi e felét nem viselnek. De minek is? hiszen csokoládésint edzett bőrkük nagyon jól kiállja az időjárás minden viszontagságait.

Hogy király ő felsége nagy lelkiismeretességgel kiválogatja negyedik ezredé számára a csinosabb példányokat, az nagyon megtetszik ezen a harmadik ezredbelieken, mert ide már egy sem jutott belőle. Orra mindegyiknek szertelen széles és lapos, száj dolgában pedig csakugyan nem mondhat rájuk az irigység sem semmit, mert abból úgy kijutott mindeniknek, hogy két közönséges európai száj bőven kitelne belőle.

Testük különben arányos, izmos s kilátszik belőle a nem közönséges erő. Arcvonásaik határozottak, bátrak, de semmi visszataszító kegyetlenség, vadság nem látszik rajtuk, pedig ez amazonok kegyetlensége általában ismeretes, s minden utazó azt állítja, hogy sokkal vérszomjasabbak, mint a férfi harcosok, és a csatákban irgalmat épen úgy nem ismernek, mint félelmet. Ezek, a kik itt vannak, mindnyájan 20-23 évesek. A vezérik egy Gumma nevű 22 éves magas leány, a ki tisztí jelvény gyanánt sárga bokráját visel s nagy ügyességgel kommandirozza csokoládésint dandárját, de azért egy-egy kis kacérság ki-ki tör belőle néha, még akkor is, mikor szélsébséggel forgatja rövid kardját.

A vitéz amazonok közül nevezetesebbek még Jenken, a ki aranylag legcsinosabb, azután a hősi Gombu, Blaki, Fehrá, Bordi, Gutu és Majná.

Van különben hat férfi is az amazon csapatban. Mind izmos, erős alak, mintha úgy volnának bronzból kiöntve. Fejükön hatalmas strucz-toll bokráját viselnek, a mi igen hatalmas kinézet kölcsönöz nekik.

Az amazonok azután bemutatják, hogy mit tudnak. Legelőbb is a csata előtti imát. Lefeküsznek s valami egyhangú, de nem kellemetlen dal felét dúdolva, erősen, sokáig tapsolnak. Ez az imádság. Bemutatják továbbá fegyverforgási ügyességüket, s valóban úgy tudnak a fegyverrel lánni, hogy alkalomly férfi harcosnak dicséretére válnék. Mutatnak még áldozati táncot, rohamokat s más e felét, de mindenikben oly ügyességet s testi erőt árulnak el, hogy csakugyan el kell hinni, hogy ezek bizony fiatal lány létükre is csakugyan veszedelmes vitézek lehetnek otthon.

Érdekes még az amazon dob is. Olyan forma mint a méhkas; dobverő nem is kell hozzá, csakúgy tenyerrel ütögetik; de azért elég erősen s tisztán szól. Zászlójuk is van. Sárga színű, kivarrrva fehér halálfejekkel. Külön nyele nincs;

SAINT-GERVAISI FALU.

A SAINT-GERVAISI FÜRDŐ BEJÁRATA.

A SAINT-GERVAISI FÜRDŐ ÉPÜLETEI, MELYEK ROMBADÓLTAK.

AZ AAR-FÖLTŐ, MELYE A GLETSERER LEÖMLÖTT.

EGY SVÁJCI FÜRDŐ PUSZTULÁSA.

Ily körülmények tették lehetségessé kutatásaim folytatását, de feleltem, hogy szorult helyzetemben kötelességem tartva, írtam a mi magyar nemzeti múzeumunk igazgatójának, felajánlva szolgáltatást, de egyszersmind előleget kérve, melylyel kisebb gyűjtő-expedíciókat eszközölhetnék az illető múzeumok részére. Ha ajánlatomra reflektálnak, úgy a legközelebbi júliusi postával várok választ és, ha csak kisebb pénzsegélyt is kapok, nagy eredményű expedíció fölszerelésére van kilátásom.

Eddig elért eredményeim vázlatát a következő. A Grubauer-tól való szomorú elválás után pár napig még Constantinahafenben maradtam, ezután a fentebb említett barátságos német telep közelében fekvő Bonga benszüllött-faluban laktam hosszasan, a ravasz, alattomos pápának közt. Szorgalmasan tanulmányoztam nyelveket, melyet már előbb elkezdtem leírni és rövid idő alatt sokat sajátítottam el beszédükből és szokásaikból. Ez a sok azonban úgy értendő, hogy husz év előtt 1872-ben ugyane falu közelében lakott báró Miklós Macklay déltengeri ismert orosz utazó, ki csak 250 pápára szót ismertetett

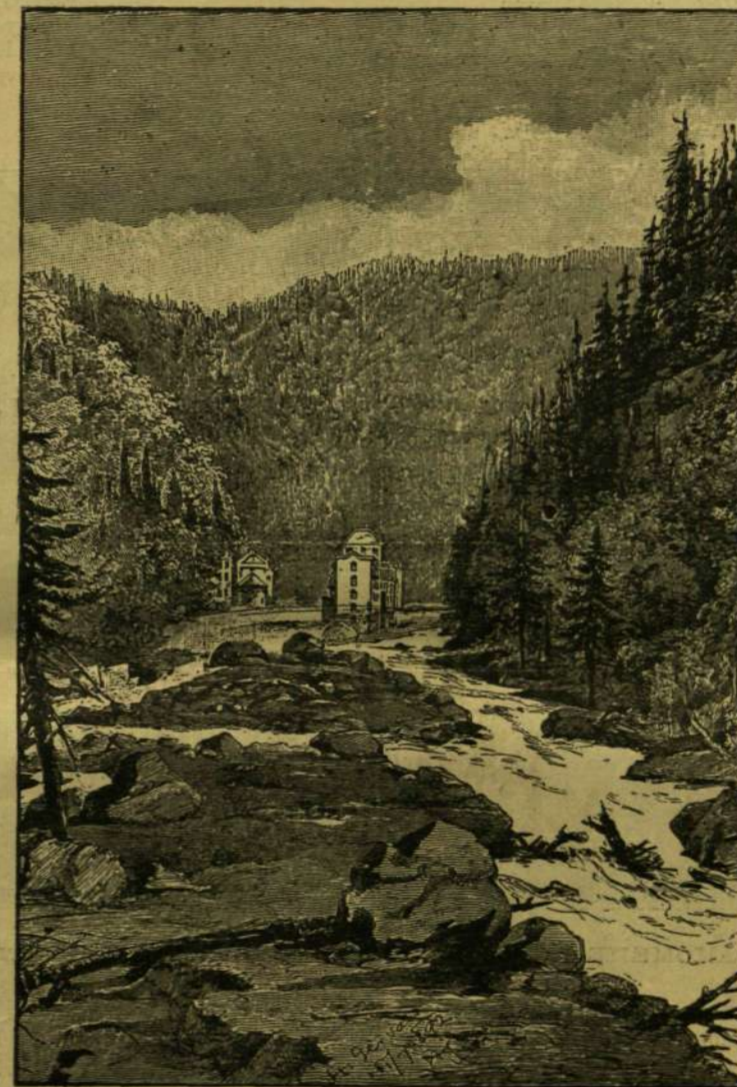
kirándulásom eredményéről részletes jelentészerű tudósítást írok önnek.

E levelet távoli hazánkba Stephansort gyűjtőhelyen május 7-én adta fel, és mivel Kolozsvárra június 29-én érkezett, 53 nap alatt tette meg a hosszú utat. A mint tartalmából láthatjuk, a nagy előkészülettel szervezett expedíció Grubauer betegsége miatt időnap előtt feloszlott. De bármennyire sajnáljuk is ezt általános tudományos szempontból, annyival inkább örvendhetünk Fenichel vállalkozási szellemének, kitartásának és bátorságának, melylyel most egyedül készült átkutatni Uj-Guinea járhatlan vidékeit. A mint értesültem, nemzeti múzeumunk igazgatósága felfogva fontos helyzetét, már küldött is Fenichelnek 800 frt segélyt készpénzben, továbbá a gyűjtéshez szükséges eszközöket és szereket s végre jó fegyvereket és töltényeket, hogy önállóan gyűjtőn a múzeum részére.

seperve mindent, a mit útjában talált, fákat, épületeket, sőt, mivel a vész éjjel történt, nagyon sok embert is.

A katasztrófa legjelentékenyebb áldozatát, a st.-gervaisi fűrdőt, mutatjuk be képpünkön. Ez a fűrdő a Montblanc éjszak-nyugati lejtőjén egy szűk völgyben állott, nem messze az Arve folyótól, mely Chamouni mellett is elfolyik, s a Rhone folyóba ömlik. Híres hely volt ez a fűrdő az egész vidéken, nemcsak azért, mert kényes forrása csodátevő gyógyerővel bírtak, hanem főképp, mivel a környezet vízvesztésekben s más tájképi szépségekben gazdag volt, s a turisták ezrei, kik Svájc és Szavoja e gyönyörű vidékeit felkeresték, előszeretettel választották ezt a nagyvilágiasan berendezett fűrdőhelyet kirándulásaik központjává.

De csak volt. Ma a fűrdő valóságos rom. Parkjai és apróbb épületei a szó szoros értelmében eltűntek, öt nagy vendégház épülete közül csak egy, a többinél magasabban fekvő maradt sértetlenül, háromnak pedig helyét is csak emlékezetből tudják megjelölni, mert a rohanó ár a szó szoros értelmében magával vitt

SAINT-GERVAISI-FÜRDŐI SZÁLLODA A KATASZTRÓFA UTÁN.

EGY SVÁJCI FÜRDŐ PUSZTULÁSA.

csak egy kis botra van erősítve, ezt aztán bele dugják egy puská csövébe s megvan.

Hogy mennyit fognak e derék hőlgyek európai útjukban szelidülni, azt nem tudni, hanem hogy megvan bennük a civilizációra való hajlandóság és tehetség, mutatja az, hogy a krajcárt a hatástól már is nagyon meg tudják különböztetni s hogy az európai hadászati tudományok iránt is fogékonysággal bírnak, mi sem bizonyítja fényesebben, mint az a kétségbe vonhatatlan tény, hogy a virginát már ép oly szakértelemmel elszívják, mint akármelyik közös hadseregbeli bakakáplár.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

«A koronázás emlékünnepe» című füzetből második bővített kiadás jelent meg az emlékünnepe (Budapest ünnepnapjai június 5—10.) részletes leírásával és rajzaival. A díszes kiállítású albumszerű füzet, mely lapunknak az emlékünnepe alkalmából kiadott összes rajzait magában foglalja, 6 nagy ívre (48 oldal) terjed 61 képpel és külön képmellekkel. Ára 60 kr, nagyobb díszű kiadásban 1 frt. Megrendelhető a Franklin-társulat kiadóhivatalában. (Budapest, egyetem-utca 4.)

A legújabb kor története (1825—1880) Marczali Henrik nagy terjedelmű (962 lapnyi) történelmi tanulmányának füzetes kiadása is bevezető, s a Révai-testvérek könyvkiadóhivatala most küldte szét a befejező füzeteket. Az egész 24 füzetre terjed, s egyes füzet ára 30 kr. kötetes kiadás megjelenésekor már szólunk a munkáról, mely ha itéletében, következtetésében nem mindig kifogástalan is, érdekes mű, mely a legújabb kor eseményeit nagy figyelemmel foglalja egybe, hogy rámutasson azokra az időkre és eseményekre, melyek a mai államalakulásokra döntő befolyással voltak. A nagy francia forradalom után Európában alakult helyzet festésével kezdi, az angol reform-mozgalmakkal, Oroszország keleti törekvéseinek ismertetésével, s a franciaországi reakcióval (1824—30.). Ezután négy fejezetben adja elő a legújabb időkig terjedő eseményeket; I. A juliusi forradalom kora. II. Magyarország átalakulása. III. A forradalom kora. (1848—49.) IV. A társadalmi és állami új alakulások kora. — Marczali különösen hazánk eseményeit tárgyalja bőven, s művében a nemzeti öntudat ébredése, a negyvenes évek nagy reformtörekvései, Széchenyi, Kossuth, Deák föllépése, a szabadságharc, s az erre következő elnyomottság kora, majd meg a kiegyezés: — az európai eseményekkel együtt, azok világításában jelennek meg. Tanulsággal lehet olvasni, s elég élénkséggel állítja össze hat évtized történetéből a legnevezetesebb, legjobban kiemelkedő momentumokat; előadása sem száraz, s igényt tarthat a komoly olvasók érdeklődésére. Az egész mű ára 7 frt, díszkötésben 8 frt 50 kr.

A bronzkor emlékei Magyarhonban, készítette Hampel József, nemzeti muzeumi őr, kiadta az orsz. régészeti és embertani társulat. Második rész: a leletek statisztikája. A bronzkorszak emlékeiben igen gazdag hazánk földje. Ezek jelentőségét az archeológiában Hampel az első kötetben adta elő; a most megjelent második kötet a bronzkornak nálunk napfényre jött emlékeiről kíván áttekintést

nyújtani, s teszi ezt betűsoros rendben, az egyes lelőhelyek felsorolásával. Ez az összeállítás 175 lapot foglal el, s kiterjed az ország minden részére. A lelőhelyek után le van írva a tárgy, lehetőleg azzal az idővel, melyben találtatott, s följegyezve, hogy jelenleg kinek birtokában, vagy melyik gyűjteményben van. Az összeállítás mindazokat a tárgyakat magában foglalja, melyekről Hampelnek ez év tavaszáig tudomása volt. Kétségtelen, hogy a figyelmes gond daczára is nagyon sok lelet maradt még följegyeztelenül, azért a szerző kéri mindazokat, a kiknek ilyesmirel tudomásuk van, — még ha a tárgyak külföldre kerültek is — hogy értesítsék róla s a nyert adatokat a harmadik kötetben használja föl, hol Horvátország bronzleleteire is rákérül a sor. A munkához nagy számú rajz is csatolódik. A régészek bizonyára nagy érdeklődéssel fogadják e szakavatott kezektől kikerült munkát.

Jókai regényei illusztrálva. Az Athenaeum-társulat azzal a tervvel foglalkozik, hogy Jókai legkitűnőbb regényeinek képekkel díszített kiadását indítsa meg. Első illusztrált regényül a «Magyar nábob» fog megjelenni.

Vadászaink írásban és képen. Még néhai Rudolf trónörökös tervezett ily vállalatot. Most azt

A DAHOMEJIEK AZ ÁLLATKERTBEN: AZ AMAZONOK CSOPORTJA.

jelentik Bécsből, hogy e vállalat léteztini fog. Mária Terézia főhercegnő (Károly Lajos főherceg neje) buzgólkodik, hogy minél díszesebb alakban jelenjen meg, osztrák és magyar urak közleményeivel, képekkel. Ferencz Ferdinánd főherceg fog a vállalat élén állni.

A magyar városok ismertetése külföldön. Woerl Leo wüzburgi és bécsi kiadó nagyon elterjedt uti kalauzai közt megjelent, több magyar város rokonszenves ismertetése után, «Esztergom leírása» németül. Az európai czég dr. Körösi László ismert nevére bízta meg Esztergom multjának, múkinseinek és tájzépességének rövid ismertetésével s a feladat jól sikerült, mert a külföld számára nemcsak alapos és rokonszenves, de a magyar viszonyoknak hű ismertetésével, az ősi város iránt érdeklődést támaszt a turistákban. A füzet hasznos szolgálatot tesz s érdemes a hazai német közönség figyelmére is. Számos kép is van benne, s minden könyvkereskedésben megszerezhető. Ára 30 kr.

Olvasmányok az ifjúságnak. Benedek Elek szerkesztésében és Berger Miksa máramaros-szigeti könyvkereskedő kiadásában új vállalat indult. Címe: «Kis Könyvtár» és 12-kros, kötet 20 kros kötetekben tartalmaz leírásokat, elbeszéléseket, meséket, részint többször egyesítve, részint minden számban külön egyet. Egyelőre nyolc kötetek küldtek szét. Tartalmuk: «A cseregyermek» Jókai Mórtól, «Mesék és történetek» Benedek Elektől, «Egy plájbász története» Gaál Mózesétől, «A szabad ég alatt»,

leírások Bársony Istvántól, Abonyi Árpádtól és Benedek Elektől, «Fráter György élete», Sebesztha Károlytól; «Két falusi történet», Gaál Mózesétől, «Várhegyi Zoltán», Benedek Elektől. «Hany Istók története», Sziklay Jánostól. Minden kötetkében van kép is.

Kalászkok az életnek kenyeréhez cizmen Könyves Tóth Kálmán debreczeni és Papp Károly budapesti ref. lelkész irodalmi vállalatot indítanak, mely mindenféle szertartásra vonatkozó egyházi beszédek gyűjteménye lesz.

A lelkész gyakran érzi hiányát oly beszédgűjteménynek, melyben minden előfordulható alkalomra találhatna megfelelő beszédeket. A legkitűnőbb tehetségnek is szüksége van, hogy mások eszméi, gondolatai termékenyítő hatásukkal új eszmék teremtesére ösztönözzék. Ilyen gyűjtemény készült most, különböző írások és szónoklatok származó beszédekkel. Közreműködésüket felajánlották eddig: Kun Bertalan, Kiss Áron, Szász Károly, Szász Domokos, Zelenka Pál püspökök, továbbá Fejes István, Antal Gábor, Szász Gerő, Lukács Odón, Doleschall Sándor Ede, Bachat Dániel, Horváth Sándor, Varga József, Scholcz Gusztáv, Poszvek Sándor, Varga József, Takács József, Weber Sámuel, Molnár Albert, Szylveszter Domokos, Garzó Gyula, Petry Elek, Lévy Lajos. A folyóirat 10 íves füzetekben évnegyedenként jelenik meg, Hornyánszky Viktor nyomdájában. Egész évre 4 frt. Félévre 2 frt. Negyedévre 1 frt. Bolti ára füzetekenként 1 frt 40 kr lesz. Az első füzet az év október-havában fog megjelenni. Az előfizetési pénzek vagy a megrendeléseket Hornyánszky Viktorhoz (Budapest, Akadémia-épület) czimezendők.

Katonai iránytan, szerkesztette Endrődy Géza csendőr főhadnagy, megjelent Miskolc-on. A szerző a katonaságnál és csendőrségnél levő legénységnek kíván könnyen érthető kézi könyvet nyújtani, mely az iránytan alapfogalmaival megismertesse, s a gyakorlati működésre is elég alapot nyújtson. A példák főleg a katonai szolgálatból vannak merítve. Ára 1 frt 20 kr.

Zempléni Árpád költeményeire szept. 15-ig hosszabbította meg az előfizetés határidejét; addig szolgál az érdeklődőknek gyűjtő-ívekkel is. Megkeresések hozzá (VIII., Röck - Szilárd-utca 19.) intézendők.

Az «Ember tragédiája» Prágában. Jul. 23-ikán került színre

Madách «Ember tragédiája» a prágai cseh nemzeti színházban. A nézőtér szorongásig megtelt s az előkelő közönség minden felvonás után, sőt nyílt jelenetekben is zajosan hívta a szereplőket. Valóságilag lázba hozta a közönséget a francia forradalom nagy hatású jelenete és e hatás — bár a darab csak 11 óra felé ért véget — nem csökkent az utolsó felvonásban sem. Az est sikerében kiváló részük volt a jeles közreműködőknek és a fényes díszletnek is. Ezeket tudvalevőleg gróf Eszterházy Miklós készítette a bécsi színházi kiállítás számára. A magyar drámai költemény előadása alkalmából a prágai «Hlas Naroda» ismerteti a darab meséjét, idéz belőle egyes részleteket cseh fordításban s a magyar mesterről következőleg nyilatkozik:

«E felemelő költemény, mely elragadó részletekben jellemzi az emberiség tévedéseit, törekvéseit, bukását és újból való felemelkedését, a magyar irodalmi termékek egyik legbecesebbje és legérdekesebbje, mely a gondolkodó, az igazság és szépség iránt fogékony olvasóban a legélénkebb érteket képes felkeltetni. Bár tagadhatatlan, hogy e költemény Goethe «Faust»-jának hatása alatt fogamzott, el kell ismerni, hogy egész kompozíciójában és részleteinek kidolgozásában is teljesen eredeti, arra törekedvén, hogy a költészet gazdag eszközeivel fejtsen meg a filozófiai problémát.» Az ismertetést Brábek Ferencz írta, a ki a cseh egyetemen a magyar nyelv és irodalom professzora.

Petőfi és Madách a németeknél. A «Frankfurter Zeitung» egyik közelebbi számában hosszabb

ismertetés olvasható az «Ember tragédiája»-ról és Petőfi «Apostol»-áról, legújabb német fordításuk alkalmából. Az ismertetés elragadtatással nyilatkozik Madách művéről, melyet genialis szerkezetű és ragyogó színezetű történelem-bölcséleti munkának mond, oly műnek, mely a legmagasabb életcél után törekszik s telve van pesszimizmussal. Dicséri a két új fordítót: Spóner Andort és Dóczy Lajost is. Petőfi «Apostol»-t, e modern szellemű művet, szintén melegen ajánja a Stein-Abai-féle új fordításban.

főnn villamos készülék segítségével. A szobák egyikében tartják a kísérleti állatokat, a középsőben pedig készítik és sterilizálják a baktériumok tenyésztéséhez szükséges anyagot. Az intézet vezetője dr. Preisz Hugó, a ki a földművelésügyi miniszter megbízásából hosszabb időt töltött külföldön a bakteorológiai intézetek tanulmányozása végett.

A magyar írók segélyegyletének tőkéje az 1892-ik év első felében 1950 frttal gyarapodott, s ezenkívül ezer forint régebbi alapítványt fizetett be, és adományokból 740 frt gyűlt be. Segélyezésekre 5760 frtot fordított. Az igazgató-bizottság

máciában, a parlamentben, az irodalomban, a színpadon, a turfon, a lovagias ügyekben. Ezek mind szépen elcsöndesülnek, még a festők is csak készülnek, míg az egész világ pihen. Jégeső, villámcsapás, nyári vihar, elemi katasztrófák, hegymászók szerencsétlenségei igyekeznek kitölteni a világ szinpadját és a lapok hasábjait. Ilyenkor feltűnni senki sem szeret, mert a hőség lankasztotta emberiségnek ha megmarad is kiváncsisága, nagyon megcsappan az érdeklődése. De azért minden időnek megvan-

A DAHOMEJIEK AZ ÁLLATKERTBEN: HADI TÁNCZ.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar mérnök- és építész-egylet, az aldunai munkálatok megtekintése céljából, szeptember közepe táján kirándulást rendez. Az utazás módja a Duna vizállásától függ; kis víz esetén Orsovaig vasúton s onnan fölfelé hajókon, ellenkező esetben Bázisáig vasúton utazik a társaság. Az elszállásolás Herkulesfürdőben lesz.

Bakteorológiai intézet. A budapesti állatorvosi akadémia területén elkészült a bakteorológiai intézet, melyben göröcsövi buvárlatokat végeznek. A modern igényeknek teljesen megfelelő módon van berendezve s két teremből és három szobából áll. Az egyik terem dolgozó-helyiség s ott van elhelyezve mellette a laboratórium, hol orvosok, állatorvosok s mindazok dolgozhatnak, a kik valami bakteorológiai tanulmányt tesznek s eféle kérdéseket foglalkoznak. A harmadik szobában van elhelyezve a szekrény, melyben állandó egyenletes hőmérséklet tartható

halás köszönetet nyilvánítva az alapítványokért és adományokért, kéri továbbra is az irodalmi komoly munkásságot becsülő egyesek, társaságok és intézetek emberbaráti áldozatkészségét a magyar írók segélyegylete részére, mely sok szükségén segít a még sokkal inkább segíthető, ha a hazai társadalom nagyobb támogatásában részesülne.

MI UJSÁG?

* Hőség és hősök. Ha a kánikulában akarják jellemezni Páris, azt mondják róla: «Páris nők nélkül», nem mintha Páris hőlgyei csakugyan ott hagynák ilyenkor a világváros, hanem mert az elegáns szép asszonyok kevesebbet mutatkoznak a nyilvános helyeken. De máshol is, mindenütt, a hőség el szokta pörszólni a — hősöket, tudniillik azokat a hősöket, a kik a nap eseményeit csinálják a diplo-

nak a maga hősei, minden napnak a maga emberei, már olyanok a milyenek, a kiket a különböző alakban jelentkező gondviselés fűrkész ki az emberiség ama részének szolgálatára, mely a kánikulában is akar hallani valamit és szórakozni egyébbel is, mint gyümölcsevesséssel. Így kaptuk meg mi a fő- és székvárosban signor Robinettit, a ki-ről már napok óta minden nap olvasunk vagy egy cikket, vagy 25 sort, és hogy csakugyan olvasnak róla az ország minden részében, bizonyítja Rosenbery hentes legény, a ki Zentáról sietett föl Wulff czirkuszába, hogy megmutassa: van ő is olyan hős, mint Robinetti. Azonban Robinetti továbbra is megmaradt a nap hőse, nem engedte magát földhöz csapni, s az újságok írják róla szakadatlanul: «Robinetti újabb diadala». A közönség pedig minden este megtölti Wulff czirkuszát s várja a másik

Nyarlóba, fürdőbe utazóknak!

Indiá hintaágyak közé vagy szobában 4.50, 6.50, 10 frtg., nagyobb léccel kifestett 10, 14, 20 frtg. Gyöngy (szájhöz kapóra) ösztelhető kényelmes öltés szek., egy szerszámot bot gyantát szőlőt frt 2.70. Japán napernyő 3 forintig. Erős gyermek-kocsi 6 forint 50 krtól 15 forintig. Légzőgő-készlet 50 krtól.

Az egészséges fentartásához tesztárási szódavízrel nyerték könyvi hányadással dr. Férre párisi tartós szódavíz készítő géppel

2	4	6	8	10	butelles
7	9	11	13	15	frt.

Egy csomag borkész és szoda 1 frt. 80 krtól. Önműködő fagyalt-készítő, receptekkel 6 12 18 adagra

5	7	9	frt.
---	---	---	------

Vásárhelyi-féle gyors-vakcsító gép a legelőkeltebb

5	10	25	liter
8.50	15	38	frt.

Paradicsom- és gyümölcs-prés 50 krtól 1.30-ig.

Uj! Légmentesen elszáható befőttes-üvegek 1/2-2 literig 28-35 krtól. Melange kávé és tejforraló gép egyben

1	2	3	4	6	személyre
4.50	6	6.80	7.50	9	frt.

Uj! Rapid spiritus két tűshelyes Bunsen lánggal, legjobb lakaró gyorstűz 1 liter vízzel 7 perccel alatt felforr. 1 forint. Szegedi víz vedler címezett lemezéből 1 frt. Aranyozó, melyvel elavult tükör- és képekkel, szobrot stb. moshatók ujjáranyozhatók 80 kr. Rígiző folyadék 10 kr.

Wischin szobapadlómas 70 krajczár. Amerikai ébresztő-óra 3 frt 60 krtól. Accordban hangolt nyak-kolomp 7, 10 frt. Kerti ábrány-óra 3 frt 50 krtól.

● ● ● Lágyma-szobamug kuglisó-golyók ● ● ●
9 9 1/2 10 10 1/2 11 11 1/2 12 12 1/2 13 13 1/2 cm. atm.

1.15 1.30 1.50 1.70 1.90 2.15 2.30 2.50 2.70 2.85

Egy készlet szokásos nagyságu keményfából tartós kuglisó báb 2.50. Papír lágymug 50 kr.-tól 1.50 krtól. Készlet báb, golyó, szintra és káposzták frt 5.50. Kerti flobert-puska 7-20 frtg. Vas csőtű, szög, bohóccsal 2-3 forintig. Szines papírlamponok kerti ünnepélyre 15-60 frtg. Magnesium fáklya 1 frt 20 krtól. Acél-hatya nyaraló-tetőre, 4-9 forintig. Kerti gyertya- Mulattatásul és a test edzésére. Teljes tornakészlet 5.50. Gyermek-hinta frt 3-10. Műzoktól 6 frt. Trapez frt 4-4.60. Kötél karikákkal frt 4.30-4.90. Kötél-hajcsó frt 6.30-7.85. Tornagolyó, kúria 30 kr. Tornacsigó gummi talpallal 2.50. Kétvívó-készlet frt 23.50. Súlyosathletika-ból 2-5 frtg. Uj asztalról karizom-erősítő 3, 6, 12 frt. Úszó-ív 4-7 frtg. Tartós croquet-játék 9-20 frtg. Lawn-Tennis szababani társasjáték 42-100 frtg. Szines lawn-tennis jékek 1.40-3 frtg. Labdarúgó társasjáték papír 1.50-6 frtg. Gummi labda 15 krtól 1.50 krtól. Karikajáték 12 pár frt 1.50. Oecarina iskolával 70-1.20 krtól. 3 kerék erős velőcipő fiúknak 8-15 frtg. Kerti szerszám gyarmecskének 80 krtól 4 frtg. Alumínium díszágyak. Meg nem felelő tárgyat vissza vesz Nagy képes árjegyzéket mellékel. 478

Csak 3 frt ünnepi ajándék

(Emlék az elhunytakról.)

Árczépek életnagyságban. Bármely beküldött fénykép után. Előleg 1 frt. Szállítási díj 10 nap. A há hásonlatról keszesség vállaljuk. A fénykép sároltlan marad. Alkalmi ajándéknak szánt megrendelések előbb küldendők be.

BODASCHER SIEGFRIED
jutalomdíjazott műtérme,
Bécs, II. Grosse-Pfarrgasse 6.
Alapítva 1879-ben. 4783

ÁLLO ÍRÁS.

Az álló írással való olvasástanítás barátait tisztelettel értesítjük, hogy a N. M. Vallás- és közoktatási Minister úr a kiadásunkban megjelent álló írású ábéczés könyveket 1892/25449. számú ministeri rendelettel általánosan engedélyezte, és p:

Szirmai József: Az első iskolaév.
Magyar ABC és olvasókönyv. Ára 20 kr.

Josef Szirmai: Das erste Schuljahr.
Fibel mit steiler Kurrentschrift. Ára 25 kr.

Megjegyezzük, hogy a német ábéczésből latin betűs kiadás is kapható, melynek czime

Das erste Schuljahr.
Fibel mit steiler Lateinschrift s ára szinte 25 kr.

Mindenüvé, a hol a minist. rendelet értelmében az álló írás — habár csak kísérletileg is — alkalmazást nyer, készséggel küldünk megismerés és használatba vétel czéljából a fenti könyvekből tiszteletpéldányt, ingyen és bérmentve.

Tisztelettel
FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irod. mt. és könyvnyomda Budapestben.

Crown Lavender Salts
(KORONA-LEVENDULA-SÓK)
(Erisztó és élelénkítő.) 4769

E híres sókból pompás illat árad szét, mely a betegesket fölfrisítja, a levegőt tisztítja, s ezáltal az emberiség enyhítőjévé válik.

Valódiilag csupán a koronás dugucsat és **Crown Perfumery Co** fáltrattal. Értékteleen utánzatokat, melyek hasonló név alatt ajánlhatók s a veret családban ejük, kérjük visszaszámítani a mult évben 500,000 negyede adattól el bőlle.

THE CROWN PERFUMERY Co
177 New Bond Street, London.

SCHLICK féle vasöntöde és gépgyár részv.-társ. BUDAPESTEN.

Gyar és irodák: Városi iroda és raktár: Fiók-raktár: VI. külső váci-út. Podmaniczky-utca 14. Kerepesi-út 77.

Gőz- és járgány-cséplőkészületek, számos első díjjal kitünt. Schlick-féle szab. 2 és 3 vasu ekék, mélyítő és egytetemes acél-ekék, eredeti SCHLICK- és VIDATS-féle egyvasu ekék, talajmivelő eszközök, valamint Schlick-féle szab. „HALADÁS” sorbavető gépek.

Takarmánykészítő gépek, darálók, szétmalomok és mindenemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai kévekötő és marokrakó arató-gépek és fűkaszáló gépek, szállító-ható mezeti vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek. Legjutányosabb árak. Árjegyzékek ingyen és bérmentve

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Javítások pontosan eszközöketnek.

Legujabb! Legujabb! **MINIATUR ARISTON** változtatható játéklapokkal és korlátlan másorral. 4700

Ezen új találmányu hangszereket minden előzetes tanulmány és ismeret nélkül csak meg szás tetésére szerinti szedarábot lehet játszani. Ára 8 frt 50 kr., a kőtalapok drója 25 kr. Megrendeléseket az árak előlago beküldése mellett vagy utánvételre csak özi.

STERNBERG ÁRMIN ÉS TESTVÉRE hangszer-iptartelege Budapest, VII., Kerepesi út 36. sz.

ORSZÁGOS KIÁLLITÁS KÖZREMUKODÓI ÉREM JELES TÁJKEPFELVÉTELEKÉNT BUDAPEST 1893.

Klász György Fényképészeti műintézet BUDAPEST

IV. havani utca 18. sz. 12^{sz} emeleten

Ettállal mindennemű fényképi felvételeket, többszörösítéket gépek pól, ipar-mű-és tanítványokról, s a t.

PHOTOLITHOGRAPHIA, CZINKOGRAPHIA, FÉNYNYOMAT, AUTODGRAPHIA, FÉNYMÁSOLAT.

ORSZÁGOS KIÁLLITÁS KÖZREMUKODÓI ÉREM JÓ PHOTOLITHOGRAPHIAKÉNT BUDAPEST 1893.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A törvényhatósági közigazgatás kézikönyve.

A fennálló törvényekből és rendeletekből rendszeresen összeállította **GRÜNWARD BÉLA.**

Első rész: A közigazgatás feladatai.

I. kötet: A közigazgatás és a személyi élet.
II. kötet: A közigazgatás és a gazdasági élet.
III. kötet: A közigazgatás és a gazdasági élet (folytatva). — A közigazgatás és a társadalom. — Gyámi és gondnoksági ügyek. — Igazságszolgáltatás. — Katonai ügyek.

Második rész: A közigazgatás közegei a törvényhatóság körében.
IV. kötet. (befejező): A község. — A törvényhatósági joggal felruházott város. — A vármegye.

Harmadik, bővített és javított kiadás. Ára füzve 12 frt. A négy kötet csak együtt kapható.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. sz.)

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A száraz építészet elemei, gazdák, építészek és gazdasági tanintézetek hallgatói számára.

Irta **Mika Károly kir. mérnök.**

130 ábrával. (Falusi könyvtár 41. füzet.) Ára füzve 50 kr.

Ezen munka nemcsak tájékozásl, hanem vezérül is szolgál az építészet és vele kapcsolatban levő iparágakra nézve, s ép e részben már rég hiányt érezte legkivált gazda közönségünk, mely legtöbb esetben egyes vállalkozók kapzságának volt kitéve és adózója, — ezért is örömmel eszközöljük ezen jeles szakmunkát, mely adott alkalommal kalauzul nemcsak a költségvetés előirányzatánál, hanem a czélba vett építkezési anyagok használatosságának és minőségének megbirálásánál is — hogy mennyi gond és kellemetlenség lesz ezáltal elhárítva mennyi fölösleges költség megtakarítva, azt csakis az építkező fogja tudni és méltányolni, — ezért jó lélekkel ajánljuk gazdatársaink figyelmébe.

Dr. Farkas Mihály.

32. SZÁM. 1892. BUDAPEST, AUGUSZTUS 7. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. félévre 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— Kiföldi előfizetőknek a postai díjértévre 2.50 meghatározott viteldj is csatolandó.

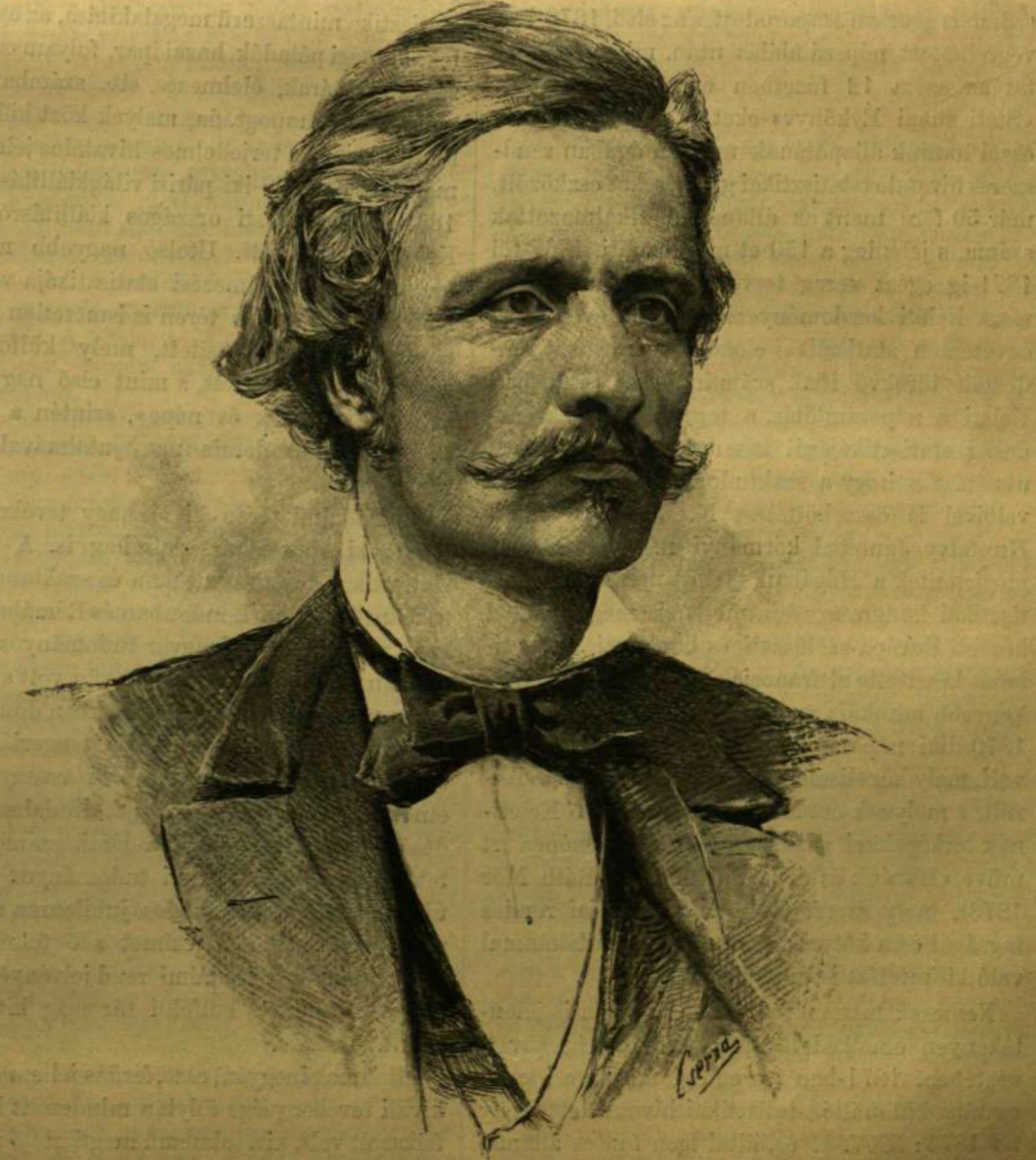
KELETI KÁROLY.

1833—1892.

KÖZVETLENÜL a koronázási jubileumi ünnepek előestéjén, június 1-én kísérté örök nyugalom helyére Budapest értelmisége Magyarország egyik nagy hírnevű szaktudósát, Keleti Károlyt, a statisztika tudományának hazánkban legkiválóbb képviselőjét. Az ünnepek zajában csak röviden emlékezhettünk meg erről a fájó veszteségről, mely annál súlyosabb, mivel Keleti váratlanul s még teljes férfui erejében ragadta el a halál, de épen azért kötelességünknek érezzük most utólag hozni meg a kegyelet adóját elköltözött jelesünknek.

főhercegnek barátságos rokonszenvét, mely állandóan megmaradt élte végeig. Iskolai tanulmányait Budapestben kezdte meg s itt is folytatta, de be nem fejezhette, mert az 1848-iki nagy események a meg gyermek-íftus is kizavarták az iskolából. Még csak 16 éves volt, midőn is, mint kortársai közül annyi soka, fegyvert ragadott, részt vett Bem erdélyi hadjárataiban, hol a felkelő oláhok elfogták a fogságából csak szökés által menekült meg. Megkísérelte a szabadságharcz befejeztével újból folytatni tanul-

mányait Budán, de üldöztetésnek volt kitéve s csak ny menekedhetett meg, hogy a főhercegi család alsouthi uradalmában alkalmazták a gazdaságnál. Teljes három évet töltött itt, de midőn 20-ik életéve bekövetkezett, a katonai sorozás veszélye elől az által menekült meg, hogy a budai pénzügyigazgatóságnál keresett alkalmazást. Magán úton folytatta tovább is tanulmányait, sőt felsőbb engedély mellett a pozsonyi jogakadémián államvizsgát is tett, de e mellett megmaradt hivatalnoknak, s mint ilyen, hosz-

Ellinger Ede fényképe után rajzolta Czerna Károly. KELETI KÁROLY.